

श्रीकृष्णविलासकाव्यम् सुकुमारकविविरचितम्

{ श्रीकृष्णविलासकाव्यम् सुकुमारकविविरचितम् }

॥ श्रीः ॥

प्रथमः सर्गः

अस्ति श्रियः सद्म सुमेरुनामा समस्तकल्याणनिधिर्गिरीन्द्रः ॥

तिष्ठन्निदं विश्वमनुप्रविश्य स्वेनात्मना विषयवोर्वितेन ॥ १-०१ ॥

मिथस्तिरोभावविलोकनाभ्यां सङ्कीडमानाविव बालकौ द्वौ ॥

पार्श्वेषु यस्याशु परिभ्रमन्तौ चन्द्राशुमन्तौ नयतो दिनानि ॥ १-०२ ॥

उच्यैशिशभः काञ्चनगौरवर्णस्तमो निगृह्णन्महसा निजेन ॥

दीपस्त्रयाणामिव विष्टपानां यो भाति पर्यन्तचरत्पतङ्गः ॥ १-०३ ॥

यस्या पतित्वे विहितामिलाषः करोति तीव्राणि तपांसि लोकः ॥

बिभर्ति रत्नाकरमेभलां तामकुं पुत्रीमिव यो धरित्रीम् ॥ १-०४ ॥

महान्ति धनानि मभानुदग्रान् पराञ्चि पानाशनयोस्तपांसि ॥

शरीरिणः शान्तमलैर्मनोभिः कुर्वन्ति यच्छृङ्गनिवासकामाः ॥ १-०५ ॥

सुरा युगान्तेषु सह प्रियाभिर्जिषेद्विवांसो यदधित्यकासु ॥

उदन्वतामैक्यमुपागतानां पश्यन्ति कल्लोलशतप्रचारान् ॥ १-०६ ॥

पुष्पाणि शय्यास्सुरपादपानां क्रीडागृहाः काञ्चनगह्वराणि ॥

भवन्ति च स्वर्गविलासिनीनां रत्नाङ्कुरा यत्र रतिप्रदीपाः ॥ १-०७ ॥

સ્વર્ગૌકસસ્સ્વર્ણમહીષુ પીતાઃ શ્વેતત્વિષો રૂપ્યમયીષુ ભૂષુ ॥
નીલાશ્ચ નીલોપલમેદિનીષુ જ્ઞાતું મિથો યત્ર ન શક્યવન્તિ ॥ ૧-૦૮ ॥

દરીગૃહોત્સજ્ગતેરનૂરોઃ કશાભિઘાતધ્વનિભિઃ સકમ્પાઃ ॥
સઘઃ પ્રિયાનુજિઝતમાનદોષાઃ સુરાજ્ઞના યત્ર પરિષ્વજન્તે ॥ ૧-૦૯ ॥

નેતું ત્રપાનમ્રમુખીરનીશાઃ સ્ફુટાનિ યત્સ્વર્ણગુહાન્તરાણિ ॥
સિદ્ધાઃ પ્રયત્નેન વિના નવોઢાઃ નયન્તિ નીલોપલગહ્વરાણિ ॥ ૧-૧૦ ॥

યત્રોદતાનાં કુસુમાપચાયે કાન્તાસુ કલ્પદ્રુમવાટિકાસુ ॥
વિભાન્તિ સુત્રામવિલાસિનીનાં પદ્મનિ લાક્ષારસપાટલાનિ ॥ ૧-૧૧ ॥

પયોદમાર્ગવ્યતિલક્ષ્મિનીષુ હંસાઃ શિરઃપુષ્કરિણીષુ યસ્ય ॥
વર્ષાગમેડપ્યશ્રુતમેઘનાદાઃ ન કુર્વતે માનસદીર્ઘયાત્રામ્ ॥ ૧-૧૨ ॥

છન્નેષુ યસ્મિન્ કનકોજ્જ્વલાભિરામૂલચૂડં નવમઞ્જરીભિઃ ॥
ગન્ધેન વિજ્ઞાય પતન્તિ ભૃજાઃ શૃંગાન્તરાગ્વધપાદપેષુ ॥ ૧-૧૩ ॥

મન્દાકિની યચ્છિખરે વહન્તી કુલ્યાપથાભ્યન્તરસમ્પ્રવિષ્ઠા ॥
બાલેવ તદ્રક્ષણસમ્પ્રવૃત્તા દિને દિને સિચ્યતિ પુષ્પવાટીમ્ ॥ ૧-૧૪ ॥

શ્રિયાભિરામશશરણં સુરાણામલક્ષ્મીયો મહતા મહિમ્ના ॥
વિરાજમાનો વનમાલયા ચ યઃ શાર્ફધન્વાનમનુપ્રયાતિ ॥ ૧-૧૫ ॥

પુરા પુરાણાં ત્રિતયં દિધક્ષોરુમાપતેઃ કાર્મુકતાં પ્રપન્નઃ ॥

મધ્યેન વજ્રાક્રુશમત્સ્યચિહ્નં યોડધાપિ તન્મુષ્ટિપદં દધાતિ ॥ ૧-૧૬ ॥

શૃંગાગ્રભાજં સુરસુન્દરીણાં મુખાનિ પશ્યન્નમલાનિ ચન્દ્રઃ ॥
નિગૂહિતું નૂનમુરઃકલકું હિયેવ યત્સાનુપથેન યાતિ ॥ ૧-૧૭ ॥

મનોભિરામે શિખરે તદીયે સહોપવિષ્ટં સુરસિદ્ધસઙ્ગૈઃ ॥
અવોચદાગત્ય કૃતપ્રણામા કદાચિદ્ધુર્વી કમલાધિવાસમ્ ॥ ૧-૧૮ ॥

પુમાનિવાહં ભવતઃ પુરસ્તાદ્ભ્રવીમિ કિઞ્ચિત્ પ્રતિપદ્ય ધૈર્યમ્ ॥
પીડા મદીયા પરમત્ર હેતુર્નિર્લજ્જતા નન્વખિલોપહાસ્યા ॥ ૧-૧૯ ॥

સૃષ્ટાસ્ત્વયા દત્તવરાશ્ચ દૈત્યાઃ ભારેણ માં સમ્પ્રતિ પીડયન્તિ ॥
બલે પ્રમાણે ચ ભવન્તિ યેષાં નૈવોપમાનં કુલભૂભૃતોડપિ ॥ ૧-૨૦ ॥

સ્વવિક્રમોન્મૂલિતરાજકાનાં જયૈષિણામધ પરસ્પરેણ ॥
તેષાં રણક્ષોણિષુ સિંહનાદૈર્નિર્ધાતઘોરૈર્ગિરયઃ સ્ફુટન્તિ ॥ ૧-૨૧ ॥

મુહુર્ભલાદુન્નમયત્યહીન્દ્રે મહ્ધારભુગ્નં ફણચકવાલમ્ ॥
મમ પ્રકમ્પાશ્ચલિતાબ્ધિશૈલાઃ દિગ્દન્તિનો હન્ત કદર્થયન્તિ ॥ ૧-૨૨ ॥

આશામુખેષુ ભ્રમતામજસં તેષાં ચમૂભિઃ પરિસર્પિણીભિઃ ॥
તિરોહિતાં ભાનુમતો મયૂખાઃ ન ક્વાપિ માં સમ્પ્રતિ સંસ્પૃશન્તિ ॥ ૧-૨૩ ॥

સન્નાસ્મિ દૈત્યભરેણ સાહં ફણીશ્વરસ્સીદતિ મહ્ધરેણ ॥
તદ્ધારશીર્યન્નિજકર્પરસ્ય ધિક્ તામવસ્થાં કમઠશ્વરસ્ય ॥ ૧-૨૪ ॥

ભારાવસીદ્ધફણમણ્ડલસ્ય ફણીશ્વરસ્યોપરિ દુઃસ્થિતાઽહમ્ ॥
આસન્નપાતાસ્મિ તટીવ નદ્યાઃ પ્રવાહવેગેન વિલુપ્તમૂલા ॥ ૧-૨૫ ॥

નિવેદિતા દેવ મયા દશેયમનુક્તિદોષો મયિ નોપપાદ્યઃ ॥
નિવેદ્યતે રક્ષ્યજનેન દુઃખં તતઃ પરસ્તાત્ પ્રભવઃ પ્રમાણમ્ ॥ ૧-૨૬ ॥

ઈત્યુક્તવત્યામુચિતં પૃથિવ્યાં ચિન્તાબલેન સિતમિતો મુહૂર્તમ્ ॥
મુખાનિ પશ્યન્નમૃતાશનાનાં દેવઃ પ્રજાનાં પતિરિત્યુવાચ ॥ ૧-૨૭ ॥

નાસત્યમેતદ્યદ્વોચદુર્વી સ્વર્કર્મણઃ સાધુ ફલં મયાઽઽપ્તમ્ ॥
મદ્દર્જિતા મામવમત્ય દૈત્યાઃ બલાદુપગ્નન્તિ જગન્તિ યત્તે ॥ ૧-૨૮ ॥

અતીતકાર્યાનુશયેન કિં સ્યાદશેષવિદ્વજ્જનગર્હિતેન ॥
સુરાઃ સમુન્મૂલનમાશુ તેષાં કર્તું યતદ્ધ્વં જગતાં હિતાય ॥ ૧-૨૯ ॥

સદ્યસસમુત્તિષ્ઠત ચિન્તયાલં ચિન્તા હિ કાર્યપ્રતિબન્ધહેતુઃ ॥
યામઃ પૃથિવ્યા સહ યત્ર તત્ર નારાયણો દ્વાનવકાલરાત્રિઃ ॥ ૧-૩૦ ॥

અસ્ત્વેવમિત્યાદરપૂર્વમેવ સ સ્વીકૃતોક્તિસ્સુરસિદ્ધસર્જૈઃ ॥
સરોજજન્મા સહ તૈઃ પ્રતસ્થે વિહાયસા વિશ્વપતેસ્સકાશમ્ ॥ ૧-૩૧ ॥

એલાપરિષ્વજ્જલસત્તમાલં વેલાધિરૂઢસ્ખલદૂર્મિમાલમ્ ॥
દદર્શ ધાતા મનસોઽનુકૂલં પયઃપયોધેરચિરેણ કૂલમ્ ॥ ૧-૩૨ ॥

દદર્શ ચ ક્ષીરમયં સમુદ્રં કૈલાસશૃંગોજ્જતફેનકૂટમ્ ॥

પુણ્યં પયઃકેલિસમુત્સુકાનાં શ્રિયઃ સખીનામવગાહનેન ॥ ૧-૩૩ ॥

આનન્દયામાસ દિવૌકસસ્તાનાઘાતશેષો મુનિમણ્ડલેન ॥

પ્રકામપુણ્યઃ પવનોપનીતો વૈકુણ્ઠવક્ષસ્તુલસીસુગન્ધઃ ॥ ૧-૩૪ ॥

ગન્ધાનુસારેણ વિસૃષ્ટનેત્રૈર્હિરણ્યગર્ભપ્રમુખૈરમર્તૈઃ ॥

નવાર્કકલ્પં દ્વદ્શે મુરારેર્વક્ષસ્થલીકૌસ્તુભરત્તધામ ॥ ૧-૩૫ ॥

અપહ્રુતાશેષમનોવિકારં દિવિસ્પૃશા તૂર્યસ્વેણ મિશ્રમ્ ॥

આકાર્યં વૈકુણ્ઠવિલાસિનીનાં ગીતધ્વનિં હર્ષમયાસિષુસ્તે ॥ ૧-૩૬ ॥

આસક્તિમાલક્ષ્ય વિનીતવેષા સ્વમૌલિવિવિન્ધસ્તકરાસ્સુરાસ્તે ॥

આલોકયામાસુરશેષનાથં સવિગ્રહં પુણ્યમિવ પ્રજાનામ્ ॥ ૧-૩૭ ॥

પ્રવૃદ્ધહેમાભરણપ્રકાશં તમાલનીલં જલધૌ શયાનમ્ ॥

તટિલ્લતાઢ્યં પયસોડતિપાનાદનીશમુદ્ગન્તુમિવામ્બુવાહમ્ ॥ ૧-૩૮ ॥

તરજ્જવાતેન પયઃપયોધેરાપૂર્યમાણં કર્પાઞ્ચજન્યમ્ ॥

વામેન તિર્યગ્વલતા સલીલં સમ્ભાવયન્તં મુહુરીક્ષણેન ॥ ૧-૩૯ ॥

પ્રતિક્ષણં પ્રેમવિશેષજામિસ્સમ્ભાવનાભિઃ કમલાસનાયાઃ ॥

પુરાડડત્મના કલ્પિતમમ્બુરાશેઃ પ્રમાર્જયન્તં મથનાવમાનમ્ ॥ ૧-૪૦ ॥

પર્યાયતઃ પાણિધૃતં સરોજં વિન્ધસ્ય વિન્ધસ્ય દૃશોઃ પદવ્યામ્ ॥

નિદ્રાં પ્રબોધં ચ મુહુર્જયન્તીં પદ્માસનાં સસ્મિતમીક્ષમાણામ્ ॥ ૧-૪૧ ॥

સ્વચ્છસ્વદેહપ્રતિબિમ્બિતેન ફણાશ્મજાલેન ફણીશ્વરસ્ય ॥
ભાસ્વત્ ફલસ્તોમનિરન્તરસ્ય વહન્તમાભાં વટપાદપસ્ય ॥ ૧-૪૨ ॥

અજસ્રમાસીનરથાક્ષશક્ષમતિપ્રસન્નં કમલાધિવાસમ્ ॥
સન્તાપવિચ્છેદકરં પ્રજાનાં હં મહીયાંસમિવાભિગમ્યમ્ ॥ ૧-૪૩ ॥

વત્સું મિથો રાહુવિચેષ્ટિતાનિ કર્ણદ્વયાભ્યર્ણમુપેયિવાંસૌ ॥
અલબ્ધકાલાવિવ ભાનુચન્દ્રૌ રથાક્ષશક્ષૌ દધતં કરાભ્યામ્ ॥ ૧-૪૪ ॥

દ્વારસ્થસેનાપતિચોદિતેન નિવારિતાઃ કઞ્ચુકિમણ્ડલેન ॥
સુરાઃ પ્રમોદસ્ખલિતૈર્વચોભિઃ સ્થિત્વૈવ તે વ્યોમનિ તુષ્ટુવુસ્તમ્ ॥ ૧-૪૫ ॥

નમઃ પરસ્મૈ પુરુષાય તુભ્યં ગિરાં ધિયામપ્યપથિ સ્થિતાય ॥
અસ્માન્ પુનસ્ત્રાતુમુદગ્રમોહાન્ કૃપાબલાત્ કલ્પિતવિગ્રહાય ॥ ૧-૪૬ ॥

ભાગીરથી પાદકુશેશયાત્તે વિનિર્ગતા વિશ્વમિદં પુનીતે ॥
કસ્ત્વાં પુનર્ભાવયતો જનસ્ય શુદ્ધિં પરિચ્છેતુમલં મનીષી ॥ ૧-૪૭ ॥

અનન્તશક્તેરપવિક્રિયસ્ય તિસ્રસ્ત્રિલોકીશ્વર શક્તયસ્તે ॥
વિતન્વતે સ્થાવરજ્જમાનામુત્પાદનક્ષેમવિલોપનાનિ ॥ ૧-૪૮ ॥

કટાક્ષમાત્રેણ ભવામ્બુરાશેઃ પારં પરં પ્રાપયિતુસ્ત્રિલોકીમ્ ॥
સકૃન્નમસ્યા પરમાતરસ્તે યત્નાનુરૂપં હિ ફલં ક્રિયાણામ્ ॥ ૧-૪૯ ॥

ત્વં જ્યોતિરાપસ્ત્વમસિ ત્વમુર્વી ત્વં વ્યોમ વૈશ્વાનરસારથિસ્ત્વમ્ ॥

ત્વં જીવવર્ગઃ પરમસ્ત્વમાત્મા યન્નાસિ કિં નામ જગત્પતે તત્ ॥ ૧-૫૦ ॥

નવાભ્રવર્ણ નલિનાયતાક્ષં પીતામ્બરં હારકિરીટિનં ત્વામ્ ॥
વયં તુ સેવેમહિ વીક્ષમાણાઃ સાયૂજ્યમન્વિછતિ કઃ સુખાર્થી ॥ ૧-૫૧ ॥

અલં ન નિર્દ્યુમિયતયા ત્વામશેષનાથ શ્રુતિરગ્રિમાપિ ॥
સ એવ સાક્ષાત્કિયતે પુનસ્ત્વમહો જિતં નઃ સુકૃતૈરનલ્પૈઃ ॥ ૧-૫૨ ॥

તૃણાય મત્વા નિખિલાનિ શાર્જિન્ પદ્મનિ વૈધેયમનોહરાણિ ॥
આવૃત્તિશૂન્યં પરમં પદં તે વાઞ્છન્તિ વૈરાગ્યધના મહાન્તઃ ॥ ૧-૫૩ ॥

ઈતિ સ્તુતો દેવગણેન દેવો દ્યાનિધિર્દાનવકાલરાત્રિઃ ॥
ન્યષીદ્દુત્થાય ભરાવભુગ્રે ભુજ્જતલ્પે ભુવનૈકનાથઃ ॥ ૧-૫૪ ॥

વિષ્વક્ સ વૈકુણ્ઠવિલાસિનીનાં સલીલમાન્દોલિતચામરાણામ્ ॥
નિવારયન્નગ્રકરારવિન્દૈઃ કોલાહલં કાઞ્ચનકકુણોત્થમ્ ॥ ૧-૫૫ ॥

પ્રસાદવત્યા કમલાસનાદીન્ સુરાનશેષાનનુગૃહ્ય દૃષ્ટ્યા ॥
ઉવાચ વાચં દશનાંશુપૂરૈઃ સમેધયન્ દુગ્ધમયં પયોધિમ્ ॥ ૧-૫૬ ॥

અધિજ્યકોદણ્ડધરો નિષક્તી સન્નાહવાન્ પાણિધૃતૈકબાણઃ ॥
અયં સમાજો ભવતાં દ્વિષદ્ભ્યો ભયં સમાવેદ્યતિ સ્ફુટં મે ॥ ૧-૫૭ ॥

અલં વિલમ્બેન દિવૌકસસ્તન્નિવેદ્યતામઘ કુતો ભયં વઃ ॥
અયં કરો દુષ્ટવધોત્સુકં મે સુદર્શનં ન ક્ષમતે નિરોદ્ધુમ્ ॥ ૧-૫૮ ॥

ઈત્યૂચિવાસં પરમં પુમાંસં નત્વા શિરોભિર્બહુશઃ સુરાસ્તે ॥
આરૂઢહર્ષાતિશયાઃ સ્વમર્થમારેભિરે વત્તુમશેષમેવ ॥ ૧-૫૮ ॥

નિવાર્ય સર્વાનપિ વત્તુકામાન્ સેનાપતિસ્તાનમરાન્ કરેણ ॥
સવિભ્રમપ્રેરિતયા પુરસ્થં દૃષ્ટ્યા સરોજાસનમાજુહાવ ॥ ૧-૬૦ ॥

અથાગતસ્તેન કરે ગૃહીત્વા નીતઃ પ્રભોરન્તિકમબ્જયોનિઃ ॥
વત્તું નિયુક્તઃ સ કૃતપ્રણામો વિજ્ઞાપયામાસ વિનીતવેષઃ ॥ ૧-૬૧ ॥

વયં ત્વયા દત્તવિભૂતયોઽપિ મોહાતિરેકાદભિમન્યમાનાઃ ॥
કૃચ્છ્રે પુનસ્ત્વાં શરણં વ્રજન્તઃ હા નિસ્ત્રપાણા પ્રથમે ભવામઃ ॥ ૧-૬૨ ॥

અપારદ્ધુઃખાર્ણવપોતપાત્રીં ત્વયા કૃપામુદ્ઘટતાતિગુર્વીમ્ ॥
કૃતદ્વતાજન્મભુવામમીષામસ્માકમર્થે ન કિમન્વભાવિ ॥ ૧-૬૩ ॥

મનસ્વિલોકસ્ય વિગર્હણીયે પ્રતિગ્રહે વર્જયતા જુગુપ્સામ્ ॥
પુરા પુરસ્તાદ્બલિદ્ધનવસ્ય પ્રસારિતો નાગ્રકરસ્ત્વયા કિમ્ ॥ ૧-૬૪ ॥

દૈત્યાધિરાજેન હિરણ્યનામ્ના પર્યાકુલં ત્રાતુમશેષલોકમ્ ॥
ઈદં તુ દિવ્યં પરિહૃત્ય રૂપં ન ત્વં કિમાસીર્નરતિર્યગાત્મા ॥ ૧-૬૫ ॥

સ્વવિક્રમાકાન્તસુરાસુરસ્ય રક્ષઃપતેર્નિગ્રહણાદરેણ ॥
ભૂત્વા સુતઃ પડિક્તરથસ્ય રાજાસ્તાં તામવસ્થાં ન કિમન્વભૂસ્ત્વમ્ ॥ ૧-૬૬ ॥

અનેકધા પાલયિતાસ્મેવં સમ્પ્રત્યપિ ત્વાં શરણં પ્રપન્નાઃ ॥

સન્તાપહારી નનુ ચાતકાનાં ભૂયોડપિ ભૂયોડપિ પયોદ એવ ॥ ૧-૬૭ ॥

વિશ્વં વિદન્નપ્યવિદન્નિવ ત્વં નાથાનુયુક્તે ભયહેતુમસ્માન્ ॥
અનુગ્રહસ્યૈતદપિ પ્રભૂણાં પ્રાયઃ પ્રકારાન્તરમાશ્રિતેષુ ॥ ૧-૬૮ ॥

તપોભિરુગ્રૈર્ભગવન્ સુરાણામવધ્યભાવં દનુજાઃ પ્રપન્નાઃ ॥
પાતાલમુર્વી ચ વિજિત્ય દર્પાદુપક્રમં તે દિવમઘ જેતુમ્ ॥ ૧-૬૯ ॥

ન જાતુ શૂન્યઃ કુલિશેન પાણિર્વક્ષો ન મુક્તં મણિકકુટેન ॥
શકસ્ય દૈત્યાગતિશક્તિનોડસ્ય નાસજ્જિતસ્તિષ્ઠતિ વારણેન્દ્રઃ ॥ ૧-૭૦ ॥

દણ્ડં યમાત્પાશમપામધીશાદ્રઘં કુબેરાત્કુલિશં મઘોનઃ ॥
આદાતુકામઃ પ્રહિણોતિ દૂતાન્ કંસઃ સ્વદ્દોર્વિક્રમનિર્જિતાશઃ ॥ ૧-૭૧ ॥

રણે વિનિર્જિત્ય બલં સુરાણાં પરાક્રમેણાપ્રતિમેન વીરઃ ॥
ભોજેશ્વરઃ ક્રીડતિ સાવરોઘો મૂલેષુ સમ્પ્રત્યમરદ્રુમાણામ્ ॥ ૧-૭૨ ॥

ધનુર્ધરાધ્યાસિતવપ્રશીર્ષાઃ દ્વાઃપાલનવ્યગ્રસમગ્રયોઘાઃ ॥
પ્રવીરનિર્ભર્ત્સિતકાન્દિશીકા સ્થાતું ન જાનાતિ પુરી સુરાણામ્ ॥ ૧-૭૩ ॥

હાહેતિ વિક્રોશદનાથમેતદ્વિશ્વં જગત્પીડયતઃ પ્રકામમ્ ॥
ત્વયા વિનાડન્યસ્ત્રિષુ વિષ્ટપેષુ ન કર્તુમીષ્ટે નરકસ્ય ભક્ષમ્ ॥ ૧-૭૪ ॥

પ્રલમ્બકેશિપ્રમુખાસ્તથાન્યે પરસ્સહસ્રં પરિચન્તિ દૈત્યાઃ ॥
નિર્ઘાતકલ્પૈર્નિજસિંહનાદૈર્વિદ્યારયન્તો વિચદ્ધહવેષુ ॥ ૧-૭૫ ॥

ષટ્ સૂનવસ્સન્તિ હિરણ્યનામ્નો દૈત્યસ્ય પાતાલતલાધિવાસૈઃ ॥
તૈર્જ્ઞઃ ક્રિયન્તે દુરિતાનિ યાનિ વત્તું ન શક્યાનિ મુકુન્દ તાનિ ॥ ૧-૭૬ ॥

તેષાં મહીધ્રપ્રતિમાકૃતીનાં ભારં મહી સોદુમસાવશક્તા ॥
અસ્માન્ પુરસ્કૃત્ય ભવત્સકાશં પ્રાપ્તા નિજકલેશનિવેદનાય ॥ ૧-૭૭ ॥

તદેતદાવેદનમસ્મદ્ધીયં શ્રુત્વા પ્રમાણં પ્રભુરિત્યુદ્ધીર્ય ॥
વિધિર્વ્યરંસીદ્વિહિતપ્રણામઃ સ આપિ ગમ્ભીરમુવાચ દેવઃ ॥ ૧-૭૮ ॥

અલં વિષાદેન દિવૌકસો વઃ સમીહિતં હસ્તગતં મનુધ્વમ્ ॥
વ્રતં હિ મે કેવલમેતદેવ સંરક્ષણં યચ્છરણાગતાનામ્ ॥ ૧-૭૯ ॥

મામર્થ્યયન્તે વસુદેવપત્ન્યૌ પત્ની ચ નન્દસ્ય સુતં ગુણાઢ્યમ્ ॥
અંશદ્વયેન વ્રતકર્ષિતાક્ષીસ્તિસ્ત્રોડપિ તાઃ પુત્રવતીર્વિધાસ્યે ॥ ૧-૮૦ ॥

ઈયં ચ લોકત્રિતયસ્ય માતા માયાભિધાના મમ શક્તિરઞ્ચા ॥
કાર્યાણિ વઃ કાન્યપિ કર્તુકામા જનિષ્યતે જન્મવિનાશશૂન્યા ॥ ૧-૮૧ ॥

તદ્રચ્છત સ્વર્ગમપેતખેદાઃ ન કાલહાનિઃ પરિશક્તુનીયા ॥
અનેન શાર્ક્ષ્ણ શપે શરૈર્વઃ સઘો મનઃશત્યમપાકરિષ્યે ॥ ૧-૮૨ ॥

ઈતિ તમમરલોકં સાન્ત્વયિત્વા સ દેવઃ
સપદિ નવઘનાભઃ પદ્મનાભસ્તિરોડભૂત્ ॥
સ ચ વિહિતનમસ્યસ્તસ્ય વાચં પ્રશંસન્
નિજપદ્મભિપેદે હર્ષપર્યાકુલાત્મા ॥ ૧-૮૩ ॥

ઈતિ સુકુમારકૃતૌ કૃષ્ણવિલાસકાવ્યે પ્રથમસ્સર્ગઃ ॥ ૧ ॥

દ્વિતીયઃ સર્ગઃ

અથૈકદા પુત્રફલાનિ સમ્યગ્વ્રતાનિ બાહ્યોપવને ચરન્તીમ્ ॥
રથેન કંસો વસુદેવયુક્તઃ સ્વસારમાલોકયિતું જગામ ॥ ૨-૦૧ ॥

સ્ફુરત્રભાપલ્લવિતાજ્ઞયર્થી કથચ્ચિદ્દૃઢસ્તનમઞ્જરીકામ્ ॥
તત્રાલકૈઃ ષટ્/પદિનીમજનાત્ સ તાં લતામધ્યગતાં ચિરેણ ॥ ૨-૦૨ ॥

સા સજ્જતાઙ્ગી નિયમાવસાને જ્યેષ્ઠાય તસ્મૈ વિદધે નમસ્યામ્ ॥
સ ચાશિષા તામનુગૃહ્ય સાધ્વીં ભોજેશ્વરો વાક્યમિદં બભાષે ॥ ૨-૦૩ ॥

અઘાપિ બાલાસિ સુતાનનેકાન્ પ્રસોષ્યસે કિં વ્રતયાતનાભિઃ ॥
પશ્યાધુના પલ્લવસૂતિકાલે કિં કલ્પતે ચૂતલતા ફલાય ॥ ૨-૦૪ ॥

કૃશાસિ કામં વિરમ પ્રયાસાન્મનોભિરામાનુપભુડક્ષ્વ ભોગાન્ ॥
અજ્ઞાનિ તે સજ્જતગાત્રિ દુઃખં મૃણાલકલ્પાનિ કથં સહૈરન્ ॥ ૨-૦૫ ॥

તામેવમુક્ત્વા સ તુ સાભ્યનુજ્ઞાં રથં સમારોપ્ય સહૈવ પત્યા ॥
પ્રયાતુકામઃ પુરમન્તરિક્ષે શુશ્રાવ વાચં શતધારકલ્પામ્ ॥ ૨-૦૬ ॥

ત્વદન્તિકસ્થા સહજશમીયં પ્રસોષ્યતે પુત્રમયં કૃશાનુમ્ ॥
મરુત્સમિદ્રસ્સ તુ દુર્નિવારસ્ત્વાં ભસ્મસાત્ કંસ કરિષ્યતીતિ ॥ ૨-૦૭ ॥

નિશમ્ય તદ્ભૂતવચો નિકામં કંસસ્સ રોષાગમદ્ધુર્નિરીક્ષ્યઃ ॥
કૃપાં પરિત્યજ્ય કૃપાણપાણિઃ સ્વસુર્વધાય સ્વયમુદ્યતોઽભૂત્ ॥ ૨-૦૮ ॥

નૃશંસકૃત્યે નિતરાં પ્રવૃત્તમુદ્ગ્રકોપસ્ફુરિતાધરોષમ્ ॥
પ્રસાદ્યજ્ઞાનકદુન્દુભિસ્તમુવાય ધીમાનુપપત્તિયુક્તમ્ ॥ ૨-૦૯ ॥

અલં તવાનેન વધોદ્યમેન ત્વયા વિધેયો નૃપતે વિમર્શઃ ॥
કિમેષ નાશ્રાવિ વિચારશૂન્યં વ્રજન્ત્યનર્થા ઇતિ સાધુવાદઃ ॥ ૨-૧૦ ॥

ભયેન યુદ્ધેષુ પુરન્દરાદીન્ સુરાન્ પરાયસ્ત્રપયા વિમુઞ્ચન્ ॥
મહીશ્વર સ્ત્રીવધપાતકેઽસ્મિન્ કથં તવોપક્રમતે કૃપાણઃ ॥ ૨-૧૧ ॥

અનેન કિં વા તવ જીવિતેન યદ્રક્ષણં સ્યાત્ સહજાવધેન ॥
ગુણેન કેનાપિ હિ લબ્ધનામ્રામપિ સ્વનાશાદ્યશો ગરીયઃ ॥ ૨-૧૨ ॥

પ્રપદમાનસ્ય સદ્ભાભિવૃદ્ધિં દિવાનિશં પ્રીણાયતશ્ચ લોકાન્ ॥
ભવદશશ્ચન્દ્રમસોઽસ્ય માભૂજ્જવઃ કલક્રુો ભગિનીવધેન ॥ ૨-૧૩ ॥

સ્વસુર્વધેનાસ્ય ભવેદ્ધકીર્તિસ્તેન ત્યજેયુસ્સુહૃદોઽપિ ભીતાઃ ॥
ઇત્યેવ નૂનં ભુજનિર્જિતૈસ્તૈસ્સુરૈઃ પ્રયુક્તસ્સુમહાનુપાયઃ ॥ ૨-૧૪ ॥

કાલેન તદ્દ્રક્ષ્યસિ યન્મદુક્તં મા ભૂતવાસ્મિન્ વિષયેઽપિ શક્ટા ॥
તથાપિ ચેતસ્તવ શક્રુતે ચેદ્ધકર્ણતાં તર્હપરઃ પ્રકારઃ ॥ ૨-૧૫ ॥

સર્વાણ્યપત્યાનિ વશે તવાહં જાતાનિ જાતાનિ સમર્પયિષ્યે ॥

તન્નિગ્રહં વા તદ્દનુગ્રહં વા વિચિન્ત્ય કર્તાસિ દશાનુરૂપમ્ ॥ ૨-૧૬ ॥

કિં બુદ્ધિમાન્ધેન નિજેન તસ્ય કિં ભાગધેયેન વરાજ્ઞનાયાઃ ॥
બલેન કિં વા ભવિતવ્યતાયાસ્તથેતિ જગ્રાહ વચસ્તદીયમ્ ॥ ૨-૧૭ ॥

વધપ્રવૃત્તો વસુદેવમન્ત્રપ્રભાવસંસ્તમ્ભિતઘોરકર્મા ॥
નિવૃત્ય નિર્ચિન્ત્યશમહાભુજજ્ઞો મહીભૃતઃ કોશબિલં વિવેશ ॥ ૨-૧૮ ॥

સત્યા નુ સા સ્યાદશરીરિણી વાક્ સત્યં કિમેતદ્વસુદેવવાક્યમ્ ॥
વિતર્કયન્નેવમુદ્ધસ્તકેતું પુરીં પ્રપેદે મણિતોરણાઢ્યામ્ ॥ ૨-૧૯ ॥

આલોકનૈર્મોલિષુ ભૂપતીનામાસજ્જયન્નઞ્જલિબન્ધનાનિ ॥
સ વૈમનસ્યેન મુખસ્થિતેન ભયાવહઃ સ્વં ભવનં જગામ ॥ ૨-૨૦ ॥

વિશક્રુમાનઃ સ ગૃહોપકણ્ઠે તૌ સન્નિ ક્વાપિ વિધાય ગુપ્તૌ ॥
પરાક્રમાક્રાન્તસમસ્તલોકઃ પુરેવ ભોગાનયમન્વભુક્ત ॥ ૨-૨૧ ॥

માયા હરેસ્સાઢથ હિરણ્યપુત્રાન્ યાન્ દેવકીગર્ભગતાનકાર્ષીત્ ॥
ભોજેશ્વરસ્સત્વરમેત્ય ભીત્યા તાન્ જાતમાત્રાનવધીત્ ક્રમેણ ॥ ૨-૨૨ ॥

જગદ્વિભૂત્યૈ પરમસ્ય પુંસઃ યો દેવકીગર્ભમવિક્ષદંશઃ ॥
આકૃષ્ય તસ્માન્મુરવૈરિમાયા તં રોહિણીગર્ભગતં ચકાર ॥ ૨-૨૩ ॥

ચકાસ સપ્તચ્છદપાણ્ડુરેણ સુતેન સા ગર્ભતિરોહિતેન ॥
વલાહકાન્તર્હિતશીતભાનોર્દિશો દશાં વૃત્રજિતઃ પ્રપન્ના ॥ ૨-૨૪ ॥

તતસ્સમાહ્વાદનમીક્ષણાનામસૂત પુત્રં શરદિન્દુકલ્પમ્ ॥
પ્રકર્ષમાપન્નુદયેન યસ્ય સઘઃ સમુદ્રા ઈવ સત્વવન્તઃ ॥ ૨-૨૫॥

પત્યુસ્સમાદિષ્ટમિદં વિધાય શેષં ચિકીર્ષુસ્સુરકાર્યમાર્યા ॥
ચરાચરાણાં જગતાં સવિત્રી સા શ્રદ્ધે જન્મભુવં યશોદામ્ ॥ ૨-૨૬॥

અથ પ્રજાનામભિવૃદ્ધિકામો દેવો દયાયાઃ કિલ જન્મભૂમિઃ ॥
સ્વજન્મને જન્મવિનાશહેતુઃ પ્રાપ્યસ્સતાં પ્રાપ સ દેવકીં તામ્ ॥ ૨-૨૭॥

કૃશાવલગ્ના કુચયોર્ગરિમણા સા દેવકી સજ્જતગાત્રયષ્ટિઃ ॥
જગત્રયીપુણ્યકૃતાવલમ્બા બભાર ગર્ભેણ જગન્નિવાસમ્ ॥ ૨-૨૮॥

અન્તર્દધાના સરસીરુહાક્ષં સ્વેનાવતારેણ ભુવં પુનાના ॥
સા દેવકી સા ચ કવેરકન્યા મિથોઽદધાતામુપમાનભાવમ્ ॥ ૨-૨૯॥

અલં નિવાસાય ન યસ્ય વિશ્વં વસન્ સ ગર્ભે મુમુદે મુકુન્દઃ ॥
પરોપકારપ્રભવં હિ દુઃખં પુંસસ્સુખાયૈવ મહત્તરસ્ય ॥ ૨-૩૦॥

બહિઃસ્ફુરન્ત્યા કરપાઞ્ચજન્યત્વિષેવ વિષ્ણોરુદ્ધરસ્થિતસ્ય ॥
અધત્ત તસ્યાસ્તપનીયવર્ણા મધૂકપુષ્પચ્છવિમજ્જયષ્ટિઃ ॥ ૨-૩૧॥

બભાર હારં કુચયોર્ન તન્વી ન પાદયોર્નૂપુરમામુમોચ ॥
દધૌ મર્ણિ ભારમિયા ન મૌલૌ તદેવ કૈવલ્યમભૂષયતામ્ ॥ ૨-૩૨॥

દૃશઃ પ્રયત્નેન દધૌ તિરશ્ચીરુવાચ મન્દં નિભૃતં જહાસ ॥

शनैर्ययौ દત્તકરા સખીભિર્ભૂશં નિશશ્વાસ ચ તાવદેવ ॥ ૨-૩૩ ॥

સહૈવ હર્ષેણ સુધાશનાનાં સહૈવ પુણ્યેન વસુન્ધરાયાઃ ॥
ભયેન ભોજાધિપતેશ્ચ દેવો સહૈવ ગર્ભે વવૃધે મુકુન્દઃ ॥ ૨-૩૪ ॥

શિરોભિરૂઢેન વનસ્પતીનાં ફલોપહારેણ નિવેદિતર્હિઃ ॥
પ્રાવૃટ્ સમાસાદિતસૂતિકાલાં તાં દેવકીં દ્રષ્ટુમિવાજગામ ॥ ૨-૩૫ ॥

અથૈકદેશા ઇવ વારિરાશેરુચ્ચૈઃ પુરોમારુતવિપ્રકીર્ણાઃ ॥
વૃતાસ્તડિદ્વિદ્રુમવલ્લરીભિર્વિરેજિરે વ્યોમનિ વારિવાહાઃ ॥ ૨-૩૬ ॥

બલાહકપ્રાતભવૈસ્તમોભિર્દિનેષુ દુર્બોધપુરઃસ્થિતેષુ ॥
ન કશ્ચિદ્દસીદ્ધમિસારિકાણાં વિદ્યુત્પ્રકાશેન વિનાડન્તરાયઃ ॥ ૨-૩૭ ॥

પયોદભસ્ત્રાન્તરનિર્ગતેન આત્કારિણા ચણ્ડસમીરણેન ॥
વિયોગિનાં ચેતસિ મેઘકાલઃ સન્ધુક્ષયામાસ મનોભવાગ્નિમ્ ॥ ૨-૩૮ ॥

સ્મરેણ લોકત્રિતયેશ્વરેણ સમ્ભાવિતાક્ષીવિતનિર્વિશેષમ્ ॥
ઋતોર્વસન્તાન્નવલદ્વાગમસ્ય જહાર જાતિર્નિખિલં નિકર્ષમ્ ॥ ૨-૩૯ ॥

બલાદ્ઘ્રીતા ઇવ વૈતસીભિઃ શાખાભિરારૂઢમદ્ધ ઇવોચ્ચૈઃ ॥
પરિસ્ખલન્ત્યો નિખિલાસ્તટિન્યઃ જગ્મુર્જવાદુહ્લટફેનહાસાઃ ॥ ૨-૪૦ ॥

ઉદારસૌરભ્યવશીકૃતાનામન્વીયમાનઃ પટલૈરલીનામ્ ॥
અકલ્પયત્ કેતકમાતરિશ્વા મનોભવસ્યાપિ મનોવિકારમ્ ॥ ૨-૪૧ ॥

અત્યમ્બુપાનપ્રભવસ્ય કર્તુમન્તર્જડિમ્નઃ પ્રતિસંવિધાનમ્ ॥
પપુસ્તિરસ્કારપદેન મેઘાઃ મયૂખમાલામરવિન્દબન્ધોઃ ॥ ૨-૪૨ ॥

રરાજ ખર્જૂરફલપ્રકાશં નવં પયઃ કાનનપલ્વલેષુ ॥
પયોદવૃન્દૈઃ પરિપીય મુક્તં પ્રભાકરસ્યેવ મરીચિજાલમ્ ॥ ૨-૪૩ ॥

મહીભૃતાં મૂર્ઙ્ગસુ દત્તપાદં વિલોક્ય મિત્રં વિહતપ્રતાપમ્ ॥
મગ્ને જલે મર્તુમિવારવિન્દે મધુવ્રતાશ્ચકુશુરન્તરિક્ષે ॥ ૨-૪૪ ॥

નિષેવ્ય હંસા મધુરૈર્વચોભિઃ પદ્માકરં લબ્ધસમીહિતાર્થાઃ ॥
સઘો યયુસ્તસ્ય વિપત્તિકાલે જલાશયાનાં પ્રકૃતિઃ કિલૈષા ॥ ૨-૪૫ ॥

પ્રરૂઢસસ્યાઃ ફલમૂલશાકૈર્નિરન્તરાઃ સ્વાદુનવોદ્ધકાઢ્યાઃ ॥
પલ્લીજુષાં ચેતસિ પામરાણાં ધૃતિં પરામાદ્યધિરે વનાન્તાઃ ॥ ૨-૪૬ ॥

સમુન્મિષન્તી ગિરિમલ્લિકાનાં પ્રસૂનરાજિસ્સુતરાં વિરેજે ॥
મુક્ત્વા નભો મેઘવિમર્દભીત્યા નક્ષત્રમાલેવ ગતા ધરિત્રીમ્ ॥ ૨-૪૭ ॥

ધારાલજીમૂતકૃતાન્ધકારે તસ્મિન્નપર્યન્તજડિમ્નિ કાલે ॥
અલક્ષ્યમાણઃ ક્વચિદંશુમાલી દિવાડપ્યુવાસેવ તનૂનપાતિ ॥ ૨-૪૮ ॥

ઈતિ પ્રવૃત્તે સમયે ઘનાનાં માસે નભસ્યે નિશિ મધ્યમાયામ્ ॥
ગણે શુભાખ્યાયિનિ ચ ગ્રહાણાં દેવક્યુવાહ પ્રસવાભિમુખ્યમ્ ॥ ૨-૪૯ ॥

હરત્સુ બાહ્યં ભુવનસ્ય તાપં પ્રાવૃટ્ પ્રસૂતેષુ વલાહકેષુ ॥

અસૂત તસ્યાન્તરતાપશાન્ત્યૈ કૃષ્ણામ્બુવાહં કૃપયેવ દેવી ॥ ૨-૫૦ ॥

દિશઃ પ્રસેદુઃ સહ નિમ્નગાભિર્જહર્ષ લોકેન સહામ્બુરાશિઃ ॥

જાતે મુકુન્દે મુમુચુશ્ચ સઘઃ ભયેન દેવાઃ સહ પુષ્પવૃષ્ટિમ્ ॥ ૨-૫૧ ॥

મનોભિરામેણ મધુવ્રતાનાં નાદેન શંસન્નિવ દિષ્ટવૃદ્ધિમ્ ॥

ચચાર વાયુઃ સુમનોઽશુકાનિ સમ્પ્રાપ્ય સમ્પ્રાપ્ય મહીરુહેભ્યઃ ॥ ૨-૫૨ ॥

વ્યજૃમ્ભત પ્રસ્ફુટશક્ષનાદઃ તારેણ ગીતધ્વનિના વિમિશ્રઃ ॥

સમશ્રુવાનઃ કકુભાં મુખાનિ દિવૌકસાં મજ્જલતૂર્યઘોષઃ ॥ ૨-૫૩ ॥

ત્રપામપાસ્યન્ વિનયં વિલુમ્પન્ નીતિં નિગૃહ્ણન્ ભયમાશુ ભઞ્જન્ ॥

શરીરિણામચ્યુતજન્મજન્મા મોદો જજૃમ્ભે મદનિર્વિશેષઃ ॥ ૨-૫૪ ॥

આષાઢિનં પાણિમુદસ્ય દૂરં બ્રહ્મર્ષિલોકઃ પતદ્રુતરીયઃ ॥

નનર્ત પર્યાકુલપાદચારઃ પ્રહસ્યમાનઃ સુરસુન્દરીભિઃ ॥ ૨-૫૫ ॥

શૃંગોન્નિઝતૈઃ કુકુમવારિપૂરૈરન્યોન્યમભ્યુક્ષણતત્પરાણામ્ ॥

પ્રમોદજન્મા દિવિ સમ્બભૂવ કોલાહલઃ કોઽપિ સુધાશનાનામ્ ॥ ૨-૫૬ ॥

પિતૃંશ્ચ પુત્રા પિતરશ્ચ પુત્રાન્ ગુરૂંશ્ચ શિષ્યા ગુરવશ્ચ શિષ્યાન્ ॥

પતીંશ્ચ દારાઃ પતયશ્ચ દારાન્ પ્રમોદમત્તારિસષિયુઃ પયોભિઃ ॥ ૨-૫૭ ॥

અસિઞ્ચદ્મભોરુહયોનિરિન્દ્રં તં પકુજવાસમસિઞ્ચદિન્દ્રઃ ॥

અસિઞ્ચતાં દ્વૌ વિબુધાનશેષાન્ સર્વે સુરાસ્તૌ ચ બલાદસિઞ્ચન્ ॥ ૨-૫૮ ॥

મિથઃ પયોભિઃ સિષિચુર્વિનેદુઃ વવલ્ગુરુચ્ચિક્ષિપુરમ્બરાણિ ॥
અન્યોન્યમંસેન સુદૂરમૂઢુર્મતા ઇવ સ્વર્ગસદો બભૂવુઃ ॥ ૨-૫૯ ॥

ત્રિલોકનાથોદયસમ્ભવેન મોદેન પર્યાકુલમાનસાનામ્ ॥
ગીતે ચ નૃત્તે ચ સુરાજ્ઞાનાં બભૂવ તાલસ્ખલિતં ન દોષઃ ॥ ૨-૬૦ ॥

શૃજ્ઞોદકારફાલનરક્તનેત્રાઃ વિચ્છિન્નહારાશ્ચ્યુતકર્ણભૂષાઃ ॥
પ્રહાસસીદધ્વનિભિર્વચોભિઃ સમાલપન્તો વિબુધા વિજહુઃ ॥ ૨-૬૧ ॥

જાતે હરૌ દૈત્યવિમર્દનેન વિશ્વમ્બરાભારમપાચિકીર્ષૌ ॥
મુનેઃ પ્રહર્ષઃ કલહપ્રિયસ્ય જગત્પ્રહર્ષશ્ચ સમાવભૂતામ્ ॥ ૨-૬૨ ॥

ઇતિ પ્રહર્ષાકુલિતૈર્મનોભિઃ વિશૃજ્જલં કીડતિ દેહિવર્ગ ॥
કંસસ્સભૃત્યઃ પ્રતિપદ્ય મૂર્છા નિદ્રાભિધાનાં ન કિમપ્યબોધિ ॥ ૨-૬૩ ॥

શ્યામં ચતુર્બાહુમુદ્ગરહારં કિરીટિનં કુણ્ડલદીપ્તગણ્ડમ્ ॥
પિતાડપિ માતા ચ વિલોક્ય પુત્રમાનન્દમગ્રૌ વિવશાવભૂતામ્ ॥ ૨-૬૪ ॥

નિયમ્ય હર્ષોદયપારવશ્યં તં દેવકીજાનિરુવાચ વાચમ્ ॥
પ્રસીદ ભીતોડહમતીવ કંસાદિદં તુ રૂપં પ્રતિસંહરેતિ ॥ ૨-૬૫ ॥

તત્પ્રેરિતસ્તલ્પગતં કરાભ્યાં તમાદ્દે કલ્પિતબાલભાવમ્ ॥
તયોશશયાનઃ કરયોસ્સ તસ્ય પ્રકામમપ્રીયત પદ્મનાભઃ ॥ ૨-૬૬ ॥

અશેત યઃ પ્રાગ્વટપત્રમધ્યે લોકાનશેષાનુદરે દધાનઃ ॥

विना तपोभिः किमु तस्य सिध्येत्तत्पाणिषुगमे शयनं मुरारेः ॥ २-५७ ॥

तमालनिलेन तमोभरेण निपीडिताशावलये निशीथे ॥
आदाय पङ्केरुहलोचनं तं सद्यः स निर्गत्य गृहात् प्रतस्थे ॥ २-५८ ॥

निवार्य वर्षोद्धमात्मनैव प्रकाश्य मार्गं झरत्तन्मासा ॥
उपायमुक्त्वा वसुदेवकर्णो शेषरिसषेवे बहुधैव विषण्णम् ॥ २-५९ ॥

पुरात् स निर्गत्य पुमांसमाद्यं वहन् वहन्तीं यमुनामपश्यत् ॥
कूलकुषौघाऽपि कलिन्दकन्या तदीयगुल्फद्वयसोदकाऽभूत् ॥ २-६० ॥

उत्तीर्य तां तत्तटसंश्रितानां द्यतुं करं वार्षिकमागतानाम् ॥
प्रजैकसां नन्दपुरोगमानां प्रीतो निवेशं सहसा विवेश ॥ २-६१ ॥

प्रविश्य ज्ञानञ्जिव नन्दगोपनिवेशनं सुप्तशरीरिवर्गम् ॥
सुतां प्रसूय प्रतिपन्ननिद्रां दृष्ट्वा तद्धर्मवधूं यशोदाम् ॥ २-६२ ॥

तं शाययित्वा शयने तदीये कन्यां समादाय निपत्य गच्छन् ॥
शुश्राव पुत्रोदयवर्षभूलं कोलाहलं गोपवधूजनानाम् ॥ २-६३ ॥

करेण कन्यां मनसा च पुत्रं वहन् मुहूर्तेन विलङ्घ्य मार्गम् ॥
विशङ्कमाविश्य गृहं गृहिण्याः निधाय आलां शयने स तस्थौ ॥ २-६४ ॥

सा चञ्चरीकस्वनसन्निभेन नादेन लोकस्य मनो हरन्ती ॥
रुरोद किञ्चिद्विवृतेन आला स्फुटत्पयोऽभकृतिना मुभेन ॥ २-६५ ॥

આકાર્ય બાલધ્વનિમસ્તનિદ્રાઃ પ્રધાવ્ય રક્ષાપુરુષા જવેન ॥
પ્રબોધ્ય યત્નેન પતિં પૃથિવ્યાઃ શશંસુરસમૈ ભગિનીં પ્રસૂતામ્ ॥ ૨-૭૬ ॥

સઘઃ સમાગત્ય સ તત્ર દૃષ્ટ્વા બાલામમર્ષણ વિમર્શશૂન્યઃ ॥
સ્વસ્રા નિષિદ્ધોઽપિ વધાભિલાષી જગ્રાહ તસ્યાશ્ચરણૌ કરાભ્યામ્ ॥ ૨-૭૭ ॥

ઉદસ્ય દૂરં તરસા કરેણ ચિક્ષેપ તાં દુર્મતિરશમપૃષ્ઠે ॥
મહીમયાતૈવ દિવિ સ્થિતા સા જન્વાલ ધામ્ના જગતાં સવિત્રી ॥ ૨-૭૮ ॥

તતઃ કરૈસ્તામરસપ્રકાશૈઃ સા મન્દમાન્દોલિતશસ્ત્રજાલા ॥
વિલોક્ય તં વિહ્વલચિત્તવૃત્તિં જગાદ વાચં જગદેકમાતા ॥ ૨-૭૯ ॥

ત્વમગ્રહીર્મચ્ચરણૌ રુષાઽપિ પ્રાયઃ ફલં તસ્ય ન હન્મિ યત્વામ્ ॥
જાતઃ પૃથિવ્યાં તવ જાલમ હન્તા સઘો હિતં ચિન્તય સાધયામિ ॥ ૨-૮૦ ॥

ઇતિ નૃપમભિધાય જ્યોતિષા કુર્વતી સા તડિદિવ નયનાનિ પ્રાણિનામાકુલાનિ ॥
સુર્યુવતિભિરુચ્ચૈર્ગીયમાનાપદ્મના સુરપદ્મભિપેદે પાટિતાભ્રા જવેન ॥ ૨-૮૧ ॥

શ્રુત્વા તસ્યા શ્રવણપરુષાં વાચમન્તર્વિષણ્ણઃ
પુત્રાપાયવ્યથિતમનસં સાન્ત્વયિત્વા સ્વસારમ્ ॥
પદ્મ્યામેવ સ્વભવનમથ પ્રાપ્ય કૃચ્છ્રાદનૈષીત્
કંસશ્ચિન્તાકુલિતહૃદયો જાગ્રદેવ ત્રિયામામ્ ॥ ૨-૮૨ ॥

ઇતિ સુકુમારકૃતૌ કૃષ્ણવિલાસકાવ્યે દ્વિતીયાસ્સર્ગઃ ॥ ૨ ॥

તૃતીયઃ સર્ગઃ

પ્રાતઃ પ્રલમ્બપ્રમુખાનમાત્યાન્ સર્વાન્ સમાહૂય સ ભોજરાજઃ ॥
સવિભ્રમપ્રેરિતદૃષ્ટિદત્તે સ્થાને નિષણ્ણાનવદ્વિનીતઃ ॥ ૩-૦૧ ॥

સન્દિહ્ય મોહાદ્રસુદેવવાક્યં મયા પ્રમાણીકૃતભૂતવાચા ॥
હતા નૃશંસેન સુતા ભગિન્યાસ્તેનાવિલં મે હૃદયં યશોઽપિ ॥ ૩-૦૨ ॥

જાતાં પુનઃ કાઞ્ચનકાઞ્ચનાભાં સુતાં ગતાયુર્જિશિ હન્તુમૈચ્છમ્ ॥
ઉત્પ્લુત્ય સા વ્યોમ્નિ જવાદતિષ્ઠત્ શસ્ત્રોત્કટા દર્શિતદિવ્યરૂપા ॥ ૩-૦૩ ॥

નિયમ્ય સા માતુલ ઈત્યમર્ષ પ્રસેદુષી મામવદ્ય બાલા ॥
અરિર્મહીયાનજનિષ્ઠ ભૂમૌ તવોચિતં સમ્પ્રતિ ચિન્તયેતિ ॥ ૩-૦૪ ॥

વ્યાહત્ય માં ધાં પ્રતિ દેવનારીગણૈર્ગતાયામિતિ સેવિતાયામ્ ॥
દેવ્યામહં દુશ્ચરિતં સ્વમેવ સ્મરન્ વિનિદ્રો રજનીમનૈષમ્ ॥ ૩-૦૫ ॥

યુદ્ધેષુ દેવા પુરુહૂતમુખ્યાઃ ભગ્ના મયા સ્થાતુમશક્તુવન્તઃ ॥
અશ્વાન્ પરિત્યજ્ય વિમુચ્ય નાગાન્ મુક્ત્વા ચ શસ્ત્રાણિ દિશો દ્રવન્તિ ॥ ૩-૦૬ ॥

તદેષુ નૈકોઽપિ ભુવં ગતો મે શક્નોતિ કર્તુ પ્રતિકૂલભાવમ્ ॥
મહીયસઃ કિં ઘટતે પરાગઃ સમીરણસ્યાભિમુખં પ્રસત્તુમ્ ॥ ૩-૦૭ ॥

કિમન્યદ્ધર્તાભ્યવપત્તિકામઃ સુરેષુ સન્દર્શિતપક્ષપાતઃ ॥
અજાયતોર્વ્યામસુરાન્નિહન્તું સ એવ મન્યે સરસીરુહાક્ષઃ ॥ ૩-૦૮ ॥

સર્વે વયં દૈત્યકુલપ્રસૂતાઃ કેનાપિ જાતા ભુવિ કારણેન ॥
સ તેન સન્નહ્યતિ જેતુમસ્માનુક્તોડયમર્થઃ કિલ નારદેન ॥ ૩-૦૯ ॥

અતસ્તદ્દુષ્છેદવિધૌ વિનિદ્રાઃ યતધ્વમધૈવ બલાનુરૂપમ્ ॥
નખાગ્રલાવ્યસ્તરુરકુરાત્મા પરશ્વધસ્યાપિ તતોડતિભૂમિઃ ॥ ૩-૧૦ ॥

યસ્મિન્ ભવત્યાશ્રિતવત્સલત્વં વિપ્રેષુ યસ્યાસ્તિ વિશેષસજ્ઞઃ ॥
મનોહરં યશ્ચ બિભર્તિ રૂપં વધં સ બાલોડર્હતિ મત્સકાશાત્ ॥ ૩-૧૧ ॥

મખાશ્ચ તત્પ્રીતિકૃતો નિવાર્યાઃ નિવારણીયા શ્રુતિરગ્રિમાડપિ ॥
તૃણીકૃતાશેષજનપ્રભાવા સંસ્થૌતિ યા તન્મહિમાનમેવ ॥ ૩-૧૨ ॥

ગતે વિરામં ગરુડધ્વજેડસ્મિન્ મખેષુ સર્વત્ર નિવારિતેષુ ॥
સુરેષુ સર્વેષ્વપિ દુર્બલેષુ હસ્તે ભવિષ્યત્યમરાવતી નઃ ॥ ૩-૧૩ ॥

ઈત્યૂયુષસ્તસ્ય પદોપકણ્ઠં નીરાજયન્તો મકુટપ્રભાભિઃ ॥
અવાદિષુર્વિક્રમદર્પિતાસ્તે કૃતાદૃહાસધ્વનિકમ્પિતાશાઃ ॥ ૩-૧૪ ॥

કિં ચિન્તયા પાર્થિવ ભુડક્ષ્વ ભોગાનસ્માસુ જીવત્સુ કુતો રિપુસ્તે ॥
કથં મયૂખેષુ પરિસ્ફુરત્સુ સરોજબન્ધોસ્તમસાભિભૂતિઃ ॥ ૩-૧૫ ॥

અમાતરિશ્વાનમહવ્યવાહં અસૂર્યશીતાંશુમવજપાણિમ્ ॥
અનચ્યુતેશાનપિતામહં ચ દ્રષ્ટાસિ રાજન્નચિરેણ લોકમ્ ॥ ૩-૧૬ ॥

ઈત્યૂયુષસ્તાનુચિતોપહારૈઃ સમ્ભાવ્ય કૃત્યેષુ સમાદિદેશ ॥

સ દેવકીમાનકદુન્દુભિં ચ વિમોચયામાસ ચ બન્ધનસ્થૌ ॥ ૩-૧૭॥

લબ્ધ્વા નિધાનં ન તથા દરિદ્રો ગતિં સમાસાધ તથા ન પજુઃ ॥
તથા ન ચાન્ધો દૃશમાપ્ય હૃષ્યેઘથાપ્તપુત્રઃ સ જહર્ષ નન્દઃ ॥ ૩-૧૮॥

તપને ચરમાચલં પ્રપન્ને તમસા ચ સ્થગિતેષુ દ્વિઙ્મુખેષુ ॥
યમુનાતટવાસિનં તમૂચે વસુદેવઃ પ્રતિપદ્ય નન્દગોપં ॥ ૩-૧૯॥

તપસા તવ નન્દગોપ મન્યે ફલિતં જન્મસહસ્રસચ્ચિતેન ॥
ઋણમન્યમપોહિતું ત્વદ્ધીયં યદ્યં પુત્રનિધિઃ સમાવિરાસીત્ ॥ ૩-૨૦॥

ઈહ ખેલતિ પૂતનેતિ કૃત્યા શિશુહત્યાનિરતા પુરોપકણ્ઠે ॥
તદ્દર્શિશમત્ર રક્ષણીયો નયનાનન્દકરઃ સુતસ્ત્વયાડયં ॥ ૩-૨૧॥

અથવા કિમિવાસ્યતે ત્વયાસ્મિન્નિજમુત્સૃજ્ય પદં પુરોપકણ્ઠે ॥
સવિધે ન વસન્તિ બુદ્ધિમન્તો ફણિનો વાયુસખસ્ય ભૂપતેશ્ચ ॥ ૩-૨૨॥

પ્રતિવેદિ નિવિષ્ટપૂર્ણકુમ્ભં વિલસત્તોરણમુજ્જ્વલપ્રદીપમ્ ॥
વ્રજ ગોકુલમાકુલં પ્રજાભીભવદીયાગમનપ્રહર્ષિણીભિઃ ॥ ૩-૨૩॥

શિશુરસ્તિ મમાપિ રૌહિણેયો ભવદીયે વિષયે વિવર્ધમાનઃ ॥
સ ચ સાધુ નિરીક્ષ્ય રક્ષિતવ્યો વપુષા કેવલમાવયોર્હિ ભેદઃ ॥ ૩-૨૪॥

ઈત્યુક્ત્વા ગતવતિ દેવકીસહાયે સંત્રસ્તઃ કથમપિ નીતરાત્રિશેષઃ ॥
આરોહત્યુદયમહીધરસ્ય શૃજં તિગ્માંશૌ નિજવસતિં પ્રતિ પ્રતસ્થે ॥ ૩-૨૫॥

સચકિતમૃગમણ્ડલાનિ કુર્વન્ શકટશતધ્વનિભિર્વનાન્તરાણિ ॥
પ્રમુદિતમથ ગોકુલં પ્રપેદે દિશિ દિશિ મારુતધૂતકેતુમાલમ્ ॥ ૩-૨૬ ॥

નિજવસતિમભિપ્રપદ્ય તુષ્ટઃ કિમપિ ન કર્મ કરોતિ નન્દગોપઃ ॥
નવનલિનપલાશચારુનેત્રં વદનમહર્જિશમાત્મજસ્ય પશ્યન્ ॥ ૩-૨૭ ॥

મુગ્ધભાવમધુરેણ રઞ્જયન્ શૈશવેન હૃદયં વ્રજૈકસામ્ ॥
ગોકુલે સ વિજહાર કેશવઃ ક્ષીરવારિનિધિમપ્ચચિન્તયન્ ॥ ૩-૨૮ ॥

વદનં મધુસૂદનઃ કરાભ્યાં ચરણાક્ષુષ્મપાનયત્ પિપાસુઃ ॥
ગલિતેવ તતસ્સુરસ્રવન્તી નખમુક્તામણિદ્વિધિતિચ્છલેન ॥ ૩-૨૯ ॥

અમૃતાંશુરિવાપરઃ પ્રમોદં નયનાનાં જનયન્ સ પદ્મનાભઃ ॥
ભવનં ભવનાત્ કરૌ કરાભ્યાં વ્રજયોષિહ્નિરનીયતાક્ષુમક્ષાત્ ॥ ૩-૩૦ ॥

અધઃ કદ્ધચિચ્છકટસ્ય શાયિતઃ સ્વકાર્યપર્યાકુલયા યશોદયા ॥
સ લીલયા પાદસરોરુહં શનૈરુદ્યયમાસ સરોજલોચનઃ ॥ ૩-૩૧ ॥

મધુભિદ્ધશ્ચરણામ્બુજતાડિતં શકટમાશુ સમુત્થિતમમ્બરે ॥
વિપરિવૃત્ય પપાત મહીતલે પટુતરધ્વનિપૂરિતદ્વિઙ્મુખમ્ ॥ ૩-૩૨ ॥

શકટપતનજન્મ નન્દમુખ્યાઃ સ્તનિતમિવ ધ્વનિતં નિશમ્ય ગોપાઃ ॥
કિમિદમિતિ ભયેન તત્ર જગ્મુસ્ત્વરિતગતિચ્ચવમાનકેશબન્ધાઃ ॥ ૩-૩૩ ॥

કુચકલશવિલગ્નપાણિપદ્મા વિગલિતબન્ધમનોજ્ઞકેશપાશા ॥

સપદિ સહ સખીભિરન્વધાવત્ કલમણિનૂપુરશિઞ્જિતા યશોદા ॥ ૩-૩૪ ॥

કૃતસ્મિતં ક્વચિદ્પરિક્ષતં સુતં વિલોક્ય તં પ્રમુદિતમાનસા પરમ્ ॥
વ્રજૈકસાં સવિધનિવાસિનાં મુખાદ્વિસિરિમયે વિદિતતદ્દીપવિક્રમા ॥ ૩-૩૫ ॥

સ્રુતશોણિતમેવ મન્યમાના ચરણં તસ્ય નિસર્ગપાટલં તત્ ॥
ઉદમાર્જયદંશુકાઞ્ચલેન દ્રુતમાગત્ય પુનઃ પુનર્યશોદા ॥ ૩-૩૬ ॥

તિલકં મધુવિદ્વિષો લલાટે રજસા ગોમયજન્મના વિધાય ॥
ઉરસા પરિરભ્ય નન્દગોપઃ સુચિરં તસ્ય સુમજ્જલાનિ દધ્યૌ ॥ ૩-૩૭ ॥

શકટં મધુસૂદનસ્ય દૃષ્ટ્વા ચરણોદઞ્ચનવિભ્રમેણ ભગ્નમ્ ॥
અથ વારિનિધેર્વિવેશ ગર્ભ સ્વરથસ્યાપિ વિશડક્ય ભજ્જમર્કઃ ॥ ૩-૩૮ ॥

પરિતઃસ્ફુરતા નવેન સન્ધ્યામહસા પલ્લવપાટલેન લિપ્તાઃ ॥
પતિતા ઇવ પાવકે વિરેજુઃ કકુભો દુસ્સહભાનુવિપ્રયોગાત્ ॥ ૩-૩૯ ॥

ક્ષુભિતશ્ચિરમમ્બરામ્બુરાશિઃ તપનસ્યન્દનવાહનાવગાહાત્ ॥
સ્ફુરદ્દુહ્લટારકાપદેશાત્ સહસાડ્ડકીર્યત ફેનમણ્ડલેન ॥ ૩-૪૦ ॥

અહિમરુચિ રસાતલં પ્રવિષ્ટે ભયચકિતઃ સ્વવિનાશમાકલપ્ય ॥
તત ઇવ તરસોત્પતન્નસીમા તિમિરભરઃ પૃથિવીતલં પ્રપેદ્ ॥ ૩-૪૧ ॥

ભૂરન્તરિક્ષં ભવનાનિ રથ્યાઃ વનાનિ શૈલાસ્સરિતસ્સમુદ્રાઃ ॥
ધ્વાન્તે દિશાં રન્ધતિ ચક્રવાલં વ્યક્તં ન કેનાપિ કિમપ્યવેદિ ॥ ૩-૪૨ ॥

અથ પ્રયાતિ પ્રહરે યશોદા જને ચ કિઞ્ચિન્નિભૃતે સનિદ્રે ॥
પુત્રં પયઃપાનગુરુપ્રમોદં પ્રસ્વાપયન્તી કલમિત્યગાયત્ ॥ ૩-૪૩ ॥

કુન્દત્વિષસ્તાલફલપ્રકાશાઃ તાપિઞ્ચવર્ણાસ્તરુણાર્કભાસાઃ ॥
પ્રભૂતદ્વુગ્ધા નવનીતવત્યો ગાવસ્સહસ્રં તનય ત્વદીયાઃ ॥ ૩-૪૪ ॥

પ્રિયાલખર્જૂરસમગ્રસાનુઃ ફલાઢ્યરમ્ભાવનશોભનીયઃ ॥
નનૂપભોગાય સુતાયમાસ્તે ગોવર્ધનો નામ મહીધરસ્તે ॥ ૩-૪૫ ॥

સરસિરુહવને ગતેડપિ નિદ્રાં કથમિવ તે નયનામ્બુજે વિનિદ્રે ॥
શ્રુતિપરિચયશાલિનો હિ કર્મ સ્વજનનિષેવિતમેવ સંશ્રયન્તે ॥ ૩-૪૬ ॥

તદ્ધ્વનિશ્રવણજાતકૌતુકા બાલજીવિતવિલોપવિશ્રુતા ॥
આજગામ ગગનેન પૂતના યાતના તનુમતીવ દ્દેહિનાં ॥ ૩-૪૭ ॥

સાડવતીર્ય નભસો નિશાયરી ગૂઢમેવ નિષસાદ કુત્રચિત્ ॥
સા ચ સુપ્ત ઈવ વીક્ષિતે સુતે સ્વાપમાપ સરસીરુહેક્ષણા ॥ ૩-૪૮ ॥

કૃષ્ણમક્રુમધિરોપ્ય નિર્દયા દાતુમારભત પૂતના સ્તનમ્ ॥
યત્પયોધરમુખે મુખાર્પણાદ્યુષા શિશુજનો વિયુજ્યતે ॥ ૩-૪૯ ॥

પાઞ્ચજન્યમિવ પૂતનાસ્તનં પાણિપલ્લવયુગેન પીડયન્ ॥
આનનેન મધુશત્રુરાન્તરાનાદ્દે સ તુ તતસ્સમીરણાન્ ॥ ૩-૫૦ ॥

વિપ્રકીર્ણકચબાલપલ્લવા ભગ્નબાહુવિટપા નિશાયરી ॥

સા પપાત ભુવિ ઘોરનિઃસ્વના મારુતાહતમહીરુહોપમા ॥ ૩-૫૧ ॥

ઝટિતિ વ્યપનીતગાઢનિદ્રો મહતા તેન સ્વેણ પૂતનાયાઃ ॥
પ્રતિપત્તુમિયાય તાં પ્રવૃત્તિં સહ ગોપાલગણેન નન્દગોપઃ ॥ ૩-૫૨ ॥

તસ્યાશશરીરમધિરુદ્ધ વિચેતનાયાઃ
કીડન્તમમ્બુરુહલોચનમીક્ષમાણાઃ ॥
તસ્થુસ્સમુન્મિષિતવિસ્મયનિર્વિકારાઃ
નાસાધિરોપિતકરાક્ષુલયો મુહૂર્તમ્ ॥ ૩-૫૩ ॥

નન્દઃ પ્રમૃજ્ય નયને મુહુરશ્રુપૂર્ણ
પુત્રં કૃતાન્તમુખનિર્ગલિતં નિદ્ધ્યૌ ॥
દ્ધ્યૌ ચ તસ્ય નિતરામભિવૃદ્ધિકામઃ
તત્ત્વં પરં સ હૃદયેન સમાહિતેન ॥ ૩-૫૪ ॥

શ્યામલઃ કમલપત્રલોચનો નીલકુન્તલભરઃ શુચિસ્મિતઃ ॥
ધ્યાયતો મનસિ તસ્ય સન્નિધિં પુત્ર એવ વિદધે પુનઃ પુનઃ ॥ ૩-૫૫ ॥

ન ક્ષમં ભવતિ પુત્રવાસનાનિસ્તરં હૃદયમચ્યુતસ્મૃતૌ ॥
ઇત્યશેષદુરિતાપહારિણીરગ્રજન્મભિરકારયત્ ક્રિયાઃ ॥ ૩-૫૬ ॥

પૂતનાચરિતભાવનાભવં દારુણં હૃદયદારુણં પિતુઃ ॥
શ્રીપતિઃ શમયતિ સ્મ વૈશસં કીડિતૈરબિલલોકમોહનૈઃ ॥ ૩-૫૭ ॥

સ લોચને કિઞ્ચિદ્દુપાન્તઘૂર્ણિતે નિધાય માતુર્વદને શુચિસ્મિતઃ ॥

પયોધરં પાણિયુગાવલમ્બિતં મનશ્ચ તસ્યા મધુસૂદનઃ પપૌ ॥ ૩-૫૮ ॥

પાણિજાનુપરિચડકમશ્રમસ્વેદબિન્દુમધુરં મુખં વહન્ ॥
ધૂસરેણ વપુષા જનાર્દનો ગોકુલં નિખિલમન્વરજ્યયત્ ॥ ૩-૫૯ ॥

પરિભ્રમન્તં ભુવિ પાણિજાનુના ગવામધસ્તાત્રવિશન્તમેકદા ॥
સુતં યશોદા ગૃહકૃત્યતત્પરા બબન્ધ પાશેન બલાદુલૂખલે ॥ ૩-૬૦ ॥

જનો હિ યઃ કર્મ કરોતિ યાદૃશં સ સર્વથા તાદૃશમશ્રુતે ફલમ્ ॥
બલિઃ પુરાડબધ્યત યેન દાનવઃ સ લોકનાથોડપિ તદ્વાપ બન્ધનમ્ ॥ ૩-૬૧ ॥

નિખિલભુવનમુક્તિદે મુરારૌ ભગવતિ ગાઢમુલૂખલે નિબદ્ધે ॥
પરિશિથિલસમાધિરાવિરાસીન્મનસિ મહામુનિમણ્ડલસ્ય હાસઃ ॥ ૩-૬૨ ॥

નિષીઢ લોલેતિ નિબધ્ય સસ્મિતં ચકાર કાર્યાણિ ચકોરલોચના ॥
અનાદરેણ ભ્રમયજ્જુલૂખલં વિનિર્યયૌ વિશ્વપતિઃ સ્વમન્દિરાત્ ॥ ૩-૬૩ ॥

ઉપેયિવાંસૌ કકુભદ્રુમાત્મતાં મહીયસા નારદશાપતેજસા ॥
અતિષ્ઠતામધ્વનિ કૈટભદ્રિષઃ કુબેરપુત્રૌ તરસૈવ રિક્ષતઃ ॥ ૩-૬૪ ॥

સ સન્નિકૃષ્ય સ્થિતયોઃ પરસ્પરં મહીરુહોર્મધ્યપથેન નિસ્સરન્ ॥
ગતેન તિર્યક્ત્વમુલૂખલેન તૌ બભજ્ય દામોદરગન્ધવારણઃ ॥ ૩-૬૫ ॥

પ્રપદ્ય દિવ્યં વપુરમ્બરસ્થિતૌ વિમુક્તશાપૌ ધનદાત્મજાવુભૌ ॥
પ્રણમ્ય ભક્ત્યા પુરુષં પુરાતનં મુદાન્વિતૌ જગ્મતુરન્તિકં પિતુઃ ॥ ૩-૬૬ ॥

નન્દાદયઃ સપદિ ગોકુલવાસિનસ્તે
તદ્ભક્તજન્મ સુમહદ્ધ્વનિતં નિશમ્ય ॥
અભ્યેત્ય ભગ્નપતિતૌ કકુભદ્રમૌ તૌ
તત્રાક્ષતં ચ દ્દશુસ્સરસીરુહાક્ષં ॥ ૩-૬૭ ॥

નન્દઃ સમીક્ષ્ય દુરિતાનિ બહૂનિ સદ્ભ્યઃ
દત્વા ગવામયુતમાત્મસુતાભિવૃદ્ધ્યૌ ॥
સમ્મન્ત્ય બન્ધુભિરપાસ્ય પદં તદ્દશુ
વૃન્દાવનં પ્રતિ યયૌ શકટૈરસઙ્ખ્યૈઃ ॥ ૩-૬૮ ॥

ગત્વા સ ગોકુલપતિર્મનસોઽનુકૂલે
કૂલે કલિન્દુહિતુર્નિદધે પદ્મનિ ॥
રેમે ચ તત્ર પુરુહૂતપદ્મભિરામે
લીલાયિતાનિ તનયસ્ય નિરીક્ષ્યમાણઃ ॥ ૩-૬૯ ॥

દધિનિર્મથને નિરુદ્ધમા સા નવનીતશ્રપણે ગવાં ચ દ્વેહે ॥
સુતકેલિહતેક્ષણા યશોદા ક્ષણકલ્પાનિ નિનાય વાસરાણિ ॥ ૩-૭૦ ॥

અનુયાતિ જિઘૃક્ષયેવ નન્દે તરસા રિક્ષણતત્પરસ્ય વિષ્ણોઃ ॥
લલિતાલકવેલિતાનિ રેજુર્મુખમાત્રેણ મુહુર્નિવર્તિતાનિ ॥ ૩-૭૧ ॥

અન્તરા વિહતિમદ્ધિરુત્થિતૈરસ્ફુટાક્ષરપદ્મભિરુક્તિભિઃ ॥
ભક્તુરૈશ્ચ પરિશ્મભણોદ્યમૈર્ગોકુલં નિખિલમન્વરઞ્જયત્ ॥ ૩-૭૨ ॥

પશ્ય માતુલમિતિ પ્રદર્શિતં યામિનીષુ ગગને યશોદયા ॥

આજુઠાવ લલિતેન પાણિના શીતભાનુમરવિન્દલોચનઃ ॥ ૩-૭૩ ॥

આત્મનઃ પ્રતિકૃતિં વિલોક્યન્ માતૃહસ્તમણિદર્પણોદરે ॥
એહિ મિત્ર કિમિહેતિ કૌતુકાદ્વ્યાજહાર શતપત્રલોચનઃ ॥ ૩-૭૪ ॥

ગૌરવં કથમિયં સહેત મે મેદિનીતિ કૃપયેવ ચિન્તયન્ ॥
માધવઃ પતનભીતિમુદ્ઘહન્ મન્દમેવ નિદધે પદ્મવલિં ॥ ૩-૭૫ ॥

દેવો નિશાસુ હરિરક્રુગતો જનન્યાઃ
શૃણ્વન્ કથા મધુમુચો મહતાડડદરેણ ॥
મન્દં તદ્દીયકરપલ્લવતાડિતોરુઃ
સુષ્પાપ કુડ્મલિતલોચનપુણ્ડરીકઃ ॥ ૩-૭૬ ॥

કૌતુકેન પિતુરગ્રતો હરેર્ધાવતસ્ખલનમીક્ષમાણયા ॥
મોદનિઘ્નમનસા સલજ્જયા ન સ્થિતં ન ચલિતં યશોદયા ॥ ૩-૭૭ ॥

મુખડિણ્ડિમવાદિના પરીતો મધુજિત્ કૌતુકિના સુહૃદ્ગણેન ॥
અધિરોપિતવારણેન્દ્રભાવો લલિતાભિર્ગતિભિર્ગૃહેષુ રમે ॥ ૩-૭૮ ॥

અથાભિવૃદ્ધિં પ્રતિપદમાનો દધ્યાદિષુ પ્રીતિમુવાહ શૌરિઃ ॥
તત્તત્ પ્રદાનેન વશે વિધાતુમારેભિરે ગોકુલયોષિતસ્તમ્ ॥ ૩-૭૯ ॥

કુરુષ્વ નૃત્તં નવનીતમૂલ્યં કૃષ્ણોતિ સાભ્યર્થનમૂચિષીણામ્ ॥
વ્રજજ્ઞનાનાં સ પુરસ્સલીલમુદ્ગચ્ચામાસ પદ્મરવિન્દમ્ ॥ ૩-૮૦ ॥

તાસાં મનઃપ્રીતિવિધાનદક્ષે તથા ક્ષણં તસ્ચુષિ શાર્ફપાણૌ ॥
એકાડિઘસંસ્પર્શવિયોગમાત્રાદધન્યમાત્માનમમન્યતોર્વી ॥ ૩-૮૧ ॥

ઉદઞ્ચિતં તસ્ય વિલોક્ય પાદં વેધા પુનર્વિક્રમશક્તિચેતાઃ ॥
કમણ્ડલું પાણિતલેન ગૃહ્ણન્નભ્યુદયતોઽભૂદવનેજનાય ॥ ૩-૮૨ ॥

નૃતામૃતં ગોકુલયોષિતસ્તત્ કૃષ્ણસ્ય નેત્રાઞ્ચલિભિઃ પિબન્યઃ ॥
પ્રીતિપ્રકર્ષસ્તિમિતૈર્મનોભિરાલેખ્યયોષિત્પ્રતિમા બભૂવુઃ ॥ ૩-૮૩ ॥

વિદુર્ન તદ્દર્શનપારવશ્યાદાતું કરસ્થં નવનીતમેકાઃ ॥
વિસ્રસ્ય ભૂમૌ પતિતં તદન્યાઃ ન મેનિરે પાણિસરોરુહેભ્યઃ ॥ ૩-૮૪ ॥

અજસ્રમેવં ભવનેષુ તાસાં બભ્રામ કૃષ્ણો નવનીતભિક્ષામ્ ॥
પુરા કિલાન્યૈરનિવર્તનીયા નિવર્તિતા યેન હરસ્ય ભિક્ષા ॥ ૩-૮૫ ॥

ધિગ્યાયનાં ચૌર્યભવસ્ય ભૂયાનસ્ત્યંહસો નિર્હરણાભ્યુપાયઃ ॥
મત્વેતિ નૂનં નવનીતચૌર્યે મધોર્નિહન્તા મતિમાબબન્ધ ॥ ૩-૮૬ ॥

નિર્વીપ્ય દ્વીપં મુખમારુતેન હૈયજ્ઞવીનં નિશિ હતુમિચ્છન્ ॥
કૃષ્ણઃ કટીભૂષણરત્નભાસા વિહન્યમાનો વિષસાદ ભૂયઃ ॥ ૩-૮૭ ॥

નિપીડ્યન્નગ્રપદેન પૃથ્વીમુજ્જમ્ય દેહં ભૃશમૂર્ધ્વબાહુઃ ॥
પયોઘટસ્પર્શનમશ્રુવાનસ્ત્રિવિક્રમોઽભૂત્ પરિહાસપાત્રમ્ ॥ ૩-૮૮ ॥

નિયમિતશ્ચસિતો નિભૃતૈઃ પદૈર્નિશિ કથઞ્ચન ગર્ભગૃહં ગતઃ ॥

સ તુ ભયાદસમાપ્તમનોરથો નિવૃત્તે નવનીતહરો હરિઃ ॥ ૩-૮૯ ॥

હર્તુ હરેર્વ્યવસિતસ્ય ઘને નિશીથે
ભૂષારવશ્રુતિભયાદ્વ્રજતોઽતિમન્દમ્ ॥
અન્તર્ગૃહસ્ય નવનીતવતઃ પ્રવેશાત્
પ્રાગેવ હન્ત પથિ સા રજની વિભાતા ॥ ૩-૯૦ ॥

ગોપીસમાગમભિયા ચ તૃષા ચ ગુર્વ્યા
પાતું વિહાતુમપિ ગોપગૃહેષ્વજનન્ ॥
આદ્વારમાદ્યધિઘટં ચ ગતાગતાનિ
કુર્વન્ સરોજનયનઃ શ્રમમેવ લેભે ॥ ૩-૯૧ ॥

ભિત્તિષુ પ્રતિશરીરદર્શનાત્ શક્તિઃ સ નવનીતનિઃસ્પૃહઃ ॥
કિઞ્ચિદન્યદિવ તત્ર માર્ગયન્નિર્જગામ મણિમન્દિરોદરાત્ ॥ ૩-૯૨ ॥

જિહ્વીર્ષુરન્તર્ભવનેષુ ગોરસં દિનાન્યનૈષીત્તદુપાયચિન્તયા ॥
સ જાગૃકશ્ચ નિનાય યામિનીં મનોહરાભિર્હરણપ્રવૃત્તિભિઃ ॥ ૩-૯૩ ॥

દૃષ્ટેઽપિ તત્સવિધસઞ્ચરણે સ તત્ર
વત્તું નિમિત્તમુચિતં કૃતનિશ્ચયસ્સન્ ॥
અભ્યર્ણ એવ નિદધે દધિભાજનસ્ય
લીલાયિતોપકરણાનિ નિજાનિ શૌરિઃ ॥ ૩-૯૪ ॥

વહન્ ગૃહીતો નવનીતમચ્યુતો ભયેન પારિપ્લવનેત્રપદ્મજઃ ॥
પદ્મ લિખન્ ભૂમિમવાઽમુખસ્થિતો જહાર ચેતોઽપિ ચ ગોપયોષિતામ્ ॥ ૩-૯૫ ॥

શપે પિતૃભ્યામિત ઊર્ધ્વમેવં નાહં વિધાસ્યે નવનીતચૌર્યમ્ ॥
વિનિઃશ્વસન્નિત્યભિધાય કૃષ્ણો જહાર માતુશ્ચ પિતુશ્ચ ચેતઃ ॥ ૩-૯૬ ॥

એહિ સદ્મ તનયેતિ સાદરં યાચિતોડપિ સ મુહુર્યશોદયા ॥
આનનેન નવનીતગન્ધિના નાજગામ વિહરન્નિવાચ્યુતઃ ॥ ૩-૯૭ ॥

હતં નવં મે નવનીતમાલયાત્ હતં ઘૃતં મે દ્ધિ મે હતં નિશિ ॥
ઈતિ પ્રભાતે વચનાનિ યોષિતામુવાહ શ્રૃણ્વન્ ન મુખે સ વિહિયામ્ ॥ ૩-૯૮ ॥

પુત્રં કુલસ્ય ભુવનસ્ય ચ રક્ષિતાર-
મભ્યર્થિતોડપિ ભગવાનરવિન્દનાભઃ ॥
ત્વાં મે દદૌ વિધિવશાહ્લુવનૈકચોર-
મિત્યાહ કોપમભિનીય સુતં યશોદા ॥ ૩-૯૯ ॥

સ સાન્ત્વનેન પ્રતિપાદનેન ભેદેન તીવ્રેણ ચ તર્જનેન
નિબદ્ધ્ય પૃષ્ઠોડપિ મુહુર્જનન્યા નાજીકરોતિ સ્મ હરિઃ સ્વચૌર્યમ્ ॥ ૩-૧૦૦ ॥

સંરક્ષણાય જગતામવતીર્ય પૃથ્વ્યાં
ગોપાલસદ્મસુ હરત્યખિલં મુકુન્દઃ ॥
ઈત્યં નિશમ્ય પરિહાસવચસ્સુરાણામ્-
અન્તર્જહાસ ભગવાનરવિન્દનાભઃ ॥ ૩-૧૦૧ ॥

કૃષ્ણસ્ય કેલિસમરેક્ષણકૌતુકેન
ગોપીષુ મુક્તભવનાસુ બહિઃ સ્થિતાસુ ॥
મિત્રૈઃ પરાજિત ઇવ દ્રુતમેત્ય ગેહં

બદ્ધ્વા ક્વાટમહરજ્ઞવનીતમન્તઃ ॥ ૩-૧૦૨ ॥

ત્રિભુવનમહનીયૈરભ્યુપાયૈરસઙ્ખ્યૈઃ

નિખિલમિતિ સ મુષણન્ ગોકુલં નન્દસૂનુઃ ॥

અરમત સવયોમિસ્તત્ર ગોપાલપુત્રૈ-

સ્પર ઇવ શશાક્રુઃ પ્રાણિનાં પ્રીતિહેતુઃ ॥ ૩-૧૦૩ ॥

ઇતિ સુકુમારકૃતૌ કૃષ્ણવિલાસકાવ્યે તૃતીયઃ સર્ગઃ ॥ ૩ ॥

ચતુર્થઃ સર્ગઃ

સ રોહિણીસૂનુનિબદ્ધરાગઃ સતાં શરણ્યસ્તમસોઽપહર્તા ॥

મનોહરો બાલ ઇવૌષધીશો દિને દિને પોષમિયાય શૌરિઃ ॥ ૪-૦૧ ॥

ત્યક્ત્વા હરિઃ સ્તૈન્યકૃતાપવાદં તચ્છૈશવં પ્રાપ્ય દશાન્તરં સઃ ॥

મન્યે તદંહઃપરિમાર્જનાય ગવાં પરિત્રાણસમુદ્યતોઽભૂત્ ॥ ૪-૦૨ ॥

પુત્રે તથોદ્યોગિનિ નન્દગોપો ગોપાલપુત્રાનનુનીય સર્વાન્ ॥

ત્રાતુસ્ત્રયાણામપિ વિષ્ણુપાનાં સંરક્ષણે તસ્ય સમાદિદેશ ॥ ૪-૦૩ ॥

માત્રા કૃતસ્વસ્ત્યયનઃ પ્રભાતે પિત્રા પરિષ્વજ્ય ચિરં વિસૃષ્ટઃ ॥

સહૈવ રામેણ સમગ્રહર્ષઃ વિનિર્યયૌ વિશ્વપતિર્વનાય ॥ ૪-૦૪ ॥

સ પ્રાતરાશી વ્યતિષ્કત્પાણિર્યજિં વહન્નંસવિષ્કત્શૃંગઃ ॥

વિમુચ્યતાં ગૌરિતિ સમ્ભ્રમેણ ગચ્છન્ પ્રતિદ્વારમવોચદુચ્ચૈઃ ॥ ૪-૦૫ ॥

નિશમ્ય તસ્ય ધ્વનિમૂર્ધ્વકર્ણાઃ વિલૂનપાશા ભૃશમુત્સુકિન્ધઃ ॥
વત્સાનપિ સ્વાનનવેક્ષ્ય ગાવઃ સસમ્ભ્રમં નિર્યયુરાલયેભ્યઃ ॥ ૪-૦૬ ॥

ગત્વા પુરસ્તાદ્ભજરાજગામી ગોષ્ઠં ગરિષ્ઠો ગુણમણ્ડલેન ॥
આપૂર્યન્મિત્રગણાગમાર્થ પિત્રોરભીષ્ટેન સહૈવ શૃંગ્મ્ ॥ ૪-૦૭ ॥

નભસ્પૃશા કર્ણપથં ગતેન તેનૈવ સંજ્ઞાગવલસ્વનેન ॥
આદાય તત્તત્પરિબર્હજાતં સઘો ગૃહેભ્યઃ સુહૃદો નિરીયુઃ ॥ ૪-૦૮ ॥

ગવાં ખુરન્યાસસમુદ્ભવેન વિષાણસક્ષ્ણનજન્મના ચ ॥
પ્રસર્પતા દિક્ષુ મહાસ્વનેન ઘોષઃ ક્ષણં ઘોષમયો બભૂવ ॥ ૪-૦૯ ॥

પ્રધાવનૈરુત્પ્લુતિમિસ્સુદૂરં મિથો બલાદ્ગ્રાહવિમોચનૈશ્ચ ॥
સમાગતૈસ્તત્ર સમં સુહૃદ્ભિર્બહુપ્રકારં વિજહાર શૌરિઃ ॥ ૪-૧૦ ॥

પરેણ હર્ષેણ પુરાણપુંસઃ સડકીડમાનસ્ય સમં સુહૃદ્ભિઃ ॥
પવિત્રયામાસ પદમ્બુજોત્થિતા કરીષધૂલિઃ કકુભાં મુખાનિ ॥ ૪-૧૧ ॥

મહર્ષયસ્તત્ર મહાનુભાવાઃ ગૃહીતરૂપાન્તરદુર્ગ્ગિરૂપાઃ ॥
ભવાગ્નિસન્તાપહરે મમજ્જુઃ પદોત્થિતે તસ્ય પરાગપૂરે ॥ ૪-૧૨ ॥

પ્રહર્ષમાલોકયતાં જનાનાં કીડાભિરાપાદ્ય મનોહરાભિઃ ॥
ઉત્થાપયામાસ સ ચીત્કૃતેન ગોષ્ઠે હરિર્ગૌસમજં શયાનં ॥ ૪-૧૩ ॥

તસ્મિન્ ગવાં પાલનકૌતુકેન વનાય નિર્ગછતિ દૈત્યશત્રૌ ॥

યયુઃ પ્રિયાખ્યાનચિકીર્ષયેવ દિવાકૃતો દિગ્વલયં મયૂખાઃ ॥ ૪-૧૪ ॥

ફૂલદ્રુમાણાં કુસુમાનિ ધૂન્વન્ કર્ષન્ પયશશીકરમાણ્ડલાનિ ॥
કૃષ્ણં કૃતાનેકવિહારભિન્નં યાન્તં સિષેવે યમુનાસમીરઃ ॥ ૪-૧૫ ॥

પરસ્ય પુંસઃ પદપદ્મખમ્બ્યાં પ્રવેક્ષ્યતો ગોકુલપાલનાય ॥
ચકાર નીહારહરૈર્મયૂખૈઃ પ્રવેશયોગ્યાનિ વનાનિ ભાનુઃ ॥ ૪-૧૬ ॥

પ્રેમણા પરિત્યક્તુમશક્તુવન્તં બદ્ધાઞ્જલિં બન્ધુજનં નિવાર્ય ॥
રામં પુરસ્કૃત્ય સમિત્રવર્ગઃ વિવેશ વિષ્ણુર્વિપિનાન્તરાણિ ॥ ૪-૧૭ ॥

અરણ્યભૂમીરવગાહમાનં તમાતપકલાન્તમવેક્ષમાણઃ ॥
પક્ષાતપત્રેણ પરિસ્તૃતેન વિયત્યસેવિષ્ટ વિહંગરાજઃ ॥ ૪-૧૮ ॥

મા ગચ્છ ગર્જે યમુને ક્વ યાસિ કિં તત્ર ગોદ્ધવરિ ધાવસીતિ ॥
ન્યષેધિ તત્તદ્વ્યપદેશપૂર્વ માર્ગચ્યુતં ગોકુલમચ્યુતેન ॥ ૪-૧૯ ॥

પ્રરૂઢસુસ્ત્રિગ્ધતૃણાકુરાસુ છાયાદ્રુમશ્યામલિતાન્તરાસુ ॥
ગવાં કુલં તત્સુલભોદ્ધકાસુ પ્રચારયામાસ વનસ્થલીષુ ॥ ૪-૨૦ ॥

સાટોપમાન્દોલિતલમ્બસાસ્રાઃ ગાવશ્ચરન્ત્યો વલમાનવાલાઃ ॥
ત્રુટ્યતૃણસ્તોમચટકૃતિન્યઃ ચક્રુઃ પ્રિયં ચેતસિ ચક્રપાણેઃ ॥ ૪-૨૧ ॥

હરિન્મણિશ્યામરુચીનિ તત્ર સ્વૈરં ચરન્તીષુ તૃણાનિ ગોષુ ॥
શૌરિઃ સ્વયં ભુક્ત ઈવાપ તૃપ્તિં તૃપ્યન્ત્યુદ્ધરાઃ પરતર્પણેન ॥ ૪-૨૨ ॥

સર્વાસુ કણ્ડૂયનલિપ્સયોચ્ચૈરુન્નમ્ય કણ્ઠં દધતીષુ ગોષુ ॥
બાલો હરિર્બાહુસહસ્રશૂન્યં જન્માત્મનો નિષ્ફલમેવ મેને ॥ ૪-૨૩ ॥

પરિભ્રમદ્રોકુલમુગ્રકોપં સમુચ્ચલદ્ભૂલિરટદ્વિષાણમ્ ॥
સ યુદ્ધમુક્ષણાં મદનિર્ભરાણાં પ્રવિશ્ય મધ્યં શમયાઞ્ચકાર ॥ ૪-૨૪ ॥

શાખાકરાગ્રૈરવલમ્બ્ય પૃથ્વીં નિષેદ્ધુષઃ પુષ્પફલાવનમ્રાન્ ॥
તત્ર દુમાન્ સાદરમીક્ષમાણો જગામ તૃપ્તિં ન કદાપિ શૌરિઃ ॥ ૪-૨૫ ॥

અલક્ષ્યમૂલાન્યતિવિપ્રકર્ષાદ્ ઘોષાનુમેયસ્ખલિતોદકાનિ ॥
ઉત્તુજ્જરોધસ્તરુમણ્ડલાનિ નિમ્નાનિ દૃષ્ટ્વા નિતરાં સ રેમે ॥ ૪-૨૬ ॥

અતુચ્છગુચ્છસ્તનભારનમ્રાઃ લતાઃ પ્રવાલાધરલોભનીયાઃ ॥
સ તત્ર વીક્ષ્ય ભ્રમરાલકાઢ્યાસ્તામસ્મરતામરસાધિવાસામ્ ॥ ૪-૨૭ ॥

સમુત્સુકં સાગરકન્યકાયામાકષ્ટમન્તઃકરણં મુરારેઃ ॥
સર્વસ્ય વેતા સરસાં સ વાચં સકુર્ષણસ્સાદરમિત્યુવાચ ॥ ૪-૨૮ ॥

અન્તસ્સમીરભ્રમણપ્રસજ્જાદુદીર્ણનાદેન ગુહામુખેન ॥
ભૂયઃ પ્રયુક્તે પૃથિવીધરસ્તે ગોવર્ધનઃ સ્વાગતમેષ શૌરે ॥ ૪-૨૯ ॥

નિશમ્ય ગોવર્ધનનિર્ઝરાણાં ધીરધ્વનિં કૃષ્ણશિખણ્ડિનોડમી ॥
મુદ્ધ ત્વદ્દલોકનજાતયેવ નૃત્યન્તિ ચક્રીકૃતબર્હભારાઃ ॥ ૪-૩૦ ॥

પાદ્યવિમૌ સઞ્ચરણાય નાલમત્રેતિ મત્વા મૃગયૂથમેતત્ ॥

સ્વલોચનાંશુસ્તબકાપદેશાન્નીલોત્પલૈર્ભૂમિમિવાસ્તૃણાતિ ॥ ૪-૩૧ ॥

વિકીર્ય વિષ્ણુવિપિનદ્રુમાણાં મધૂનિ પુષ્પસ્તબકચ્યુતાનિ ॥
અર્કાશુતપ્તામનિલો ધરિત્રીં સઞ્ચારયોગ્યાં ભવતો વિધતે ॥ ૪-૩૨ ॥

ન ભીતિરન્તર્ન દૃશોશ્ચલત્વં નાસ્થા તૃણોનોત્સુકતાઽપિ શાબે ॥
રૂપેણ દામોદર મોહિતાસ્તે તિષ્ઠન્ત્યમી કાષ્ઠકૃતા ઇવૈણાઃ ॥ ૪-૩૩ ॥

તેનેતિ સન્દર્શિતમગ્રજેન મનોહરં તત્તદ્વેક્ષમાણઃ ॥
ગાશ્ચારયન્ શાદ્વલિનીષુ ભૂષુ રેમે રમાયા રમણઃ પ્રકામમ્ ॥ ૪-૩૪ ॥

તં તત્ર દૃષ્ટ્વા મહનીયરૂપં શૌરિં શબર્યશ્ચરિતાર્થનેત્રાઃ ॥
ફલોપહારૈરુપસૃત્ય વન્યૈરવાદિષુઃ પ્રશ્રયશોભિ વાક્યમ્ ॥ ૪-૩૫ ॥

ઈતઃ પદં નઃ શરપાતમાત્રં યાયાસ્સહાનેન સુહૃદ્ગણેન ॥
અત્રાગમિષ્યન્તિ કિરાતપુત્રાઃ ગવામમૂષાં પરિપાલનાય ॥ ૪-૩૬ ॥

વ્યાધાહૃતૈર્વીરણકુમ્ભગર્ભાત્ મુક્તાફલૈરામલકાભિરામૈઃ ॥
પ્રસાધનં ત્વાં ભુવનત્રયસ્ય પ્રસાધયિષ્યન્તિ કિરાતકન્યાઃ ॥ ૪-૩૭ ॥

કન્યાઽસ્તિ કાચિચ્છબરેશ્વરસ્ય યા નઃ કુલાનામધિદેવતેવ ॥
તાં સર્વથા દાસ્યતિ તે સ રાજા મહાન્ત્યનર્ધાણિ ચ યૌતકાનિ ॥ ૪-૩૮ ॥

ઈત્યૂચિષીણાં શબરાજ્ઞનાનામત્યાદરં ચેતસિ વીક્ષમાણઃ ॥
કૃષ્ણઃ કૃપાનિદ્રમનાસ્સ વાચમિત્યાહ લક્ષ્મીમૃદુના સ્વનેન ॥ ૪-૩૯ ॥

પિત્રોરનુજ્ઞામધિગમ્ય ભદ્રાઃ સમીહિતં વઃ સકલં વિધાસ્યે ॥
મયિ સ્થિતે તિષ્ઠતિ ગોકુલં તદ્રચ્છામિ મા ભૂત વિષાદવત્યઃ ॥ ૪-૪૦ ॥

ગતે પુલિન્દીરિતિ સાન્વયિત્વા તદિષ્ટભડગ્યથિતે મુક્તુન્દે ॥
ફલાપચાયાદિષુ નિસ્પૃહાસ્તાઃ શનૈર્યયુઃ પક્કણમેવ ખિન્નાઃ ॥ ૪-૪૧ ॥

વિહત્ય ગર્ભેષુ લતાગૃહાણાં નિપીય વારીણિ ચ પલ્વલાનામ્ ॥
ફલાનિ આસ્વાદ્ય મહીરુહાણાં વનાનિ ધન્યાનિ ચકાર શૌરિઃ ॥ ૪-૪૨ ॥

અથાધિરૂઢે ગગનસ્ય મધ્યં દિવાકરે દુઃસહભાનુજાલે ॥
ઘર્માકુલં ગોકુલમીક્ષમાણઃ હલાયુધઃ પ્રાહ રથાજ્ઞપાણિમ્ ॥ ૪-૪૩ ॥

કિઞ્ચિત્પરિભ્રાનલતાપ્રવાલસ્તૃણાકુરભ્રાન્તકુરજ્જયૂથઃ ॥
અહઃ પરિત્યક્તજનપ્રચારઃ પ્રવર્તતે મધ્યમ એષ ભાગઃ ॥ ૪-૪૪ ॥

કુલાનિ વીક્ષસ્વ વિહજ્ઞમાનાં પક્ષાન્તરસ્થાપિતશાબકાનિ ॥
કઠોરમેનં ગમયન્તિ કાલં નીડેષુ નિદ્રાલસલોચનાનિ ॥ ૪-૪૫ ॥

પ્રાયઃ કઠોરાતપપીડયેવ છાયાઃ પરિત્યક્તબહિર્વિહારાઃ ॥
આલોકયાધ્વન્યજનેન સાર્દ્ધમધ્યાસતે મૂલમનોહકાનાં ॥ ૪-૪૬ ॥

કરૈરસહૈરયમંશુમાલી તપન્ મહીમુગ્ર ઇવ ક્ષિતીશઃ ॥
આશંસિતાપત્રસરઃ પ્રજાભિર્ઘત્તે દશામઘ વિગર્હણીયામ્ ॥ ૪-૪૭ ॥

વિહત્ય કાન્તારમહીષુ વેગાદ્વ્રજજ્વપઃ પુષ્કરિણીષુ પાતુમ્ ॥

मार्गे करीन्द्रः करशीकरेण प्रियामसावुक्षति तापभिन्नाम् ॥ ४-४८ ॥

तप्तानि त्मासा तपनस्य हंसाः विहाय वारीणि नभंपथानि ॥
पत्रेषु विन्यस्य पद्मनि मन्दं पद्माकरे सम्प्रति पर्यटन्ति ॥ ४-४९ ॥

निगूढमीनग्रहणामिसन्धिं कृष्ट्रेण मुक्त्वा कपटासिकां स्वाम् ॥
अमी बकोटास्तपनांशुतापातटीनिकुञ्जं तरसा विशन्ति ॥ ४-५० ॥

तद्देहि यामस्तरुषाण्डमेतद् धर्माकुलं गोकुलमानयामः ॥
अत्रैव विश्रम्य मुहूर्तमात्रं भूयोऽपि गावः प्रचरन्त्वरण्ये ॥ ४-५१ ॥

धृतीरितं तत्समयानुश्रुपं वाक्यं समाकर्ण्य हलायुधस्य ॥
आर्यो यथाज्ञापयतीति कृष्णस्तं राममुक्त्वा तरुषाण्डमाप ॥ ४-५२ ॥

अलब्धमार्ताण्डकरप्रवेशमारामकल्पं तरुषाण्डमेत्य ॥
आनेतुशमः स गवां कुलं तद्वासङ्गयामास भुजेन वेणुम् ॥ ४-५३ ॥

सलीलमीषत्परिवृत्तपादं सविभ्रमोद्धृत्तसव्यनेत्रं ॥
कृष्णस्य वंशार्पितपाटलोष्ठं वीक्ष्य स्थितं विस्मयमाप लोकः ॥ ४-५४ ॥

तत्र स्थितं तामरसायताक्षं तापिञ्चवर्णं शिभिपिञ्चयूढं ॥
तमेव पश्यन्ननिमेषतायाः इलं प्रपेदे सुरसिद्धसङ्घः ॥ ४-५५ ॥

स्थितस्त्रिभङ्ग्या विवरेषु वेणोर्व्यापारयन्नङ्गुलिपल्लवानि ॥
जगत्त्रयीमोहविधानदक्षमुत्थापयामास स नादमुत्थैः ॥ ४-५६ ॥

અથોત્થિતાનન્દનિમીલિતાક્ષ્યઃ વિલૂનદૂર્વાકુરલાઞ્છિતાસ્યાઃ ॥
ગાવસ્તદભ્યાશમુપેત્ય તસ્યુઃ નિસ્પન્દદેહા નિભૃતૈઃ શ્રવોભિઃ ॥ ૪-૫૭ ॥

નૈસર્ગિકં વૈરમપત્યસક્તૃષણા બુભુક્ષા કુસુમાયુધશ્ચ ॥
તદ્દેણનાદશ્રુતિતત્પરાણાં નાલં વિધાતું વિકૃતિં તિરશ્ચામ્ ॥ ૪-૫૮ ॥

તસ્મિન્ મનોહારિણિ ચક્રપાણેર્વનાન્તરે મૂર્છતિ વંશનાદૈ ॥
વિધીયમાનં પરિહૃત્ય કર્મ સર્વેડપિ સત્વા લિખિતા ઇવાસન્ ॥ ૪-૫૯ ॥

પ્રવૃત્તમાત્રૌ વનપદ્મિનીષુ દ્વાતું ગૃહીતું ચ મૃણાલભક્ષમ્ ॥
ચક્રાહ્વયસ્તદ્દૃઢમેધિની ચ પ્રસાર્ય ચઞ્ચૂ પરમાસિષાતામ્ ॥ ૪-૬૦ ॥

ઉપાવિશન્નુજિઝતયાપલાનિ સ્વજાનુવિન્યસ્તકરાનનાનિ ॥
નિષ્પન્દદૃષ્ટીનિ વનદ્રુમાણાં શાખાસુ શાખામૃગમણ્ડલાનિ ॥ ૪-૬૧ ॥

પદ્મ્યામવષ્ટભ્ય મહીમુભાભ્યાં સઘસ્સમુત્તમ્ભિતપૂર્વકાયઃ ॥
સિંહઃ કરીન્દ્રાક્રમણે પ્રવૃત્તસ્તસ્થૌ તથા કૃત્રિમસિંહકલ્પઃ ॥ ૪-૬૨ ॥

સિદ્ધાઃ કલત્રાણિ લતાગૃહેષુ સમુદ્યતાઃ પાયયિતું મધૂનિ ॥
કરદ્વયોદ્ધગ્નિતરત્રપાત્રાઃ નિષેદુરાલેખ્યમિવ પ્રપન્નાઃ ॥ ૪-૬૩ ॥

તદ્વંશનાલાચ્યુતમચ્યુતસ્ય ગેયામૃતં સાધુ નિષેવ્ય વૃક્ષાઃ ॥
ચિરં જરાજર્જરિતત્વચોડપિ બાલા ઇવાસન્નવપલ્લવાઢ્યાઃ ॥ ૪-૬૪ ॥

નાદેન વેણોર્વિવશીકૃતાનાં વિદ્યાધરાણાં ગલિતાઃ કરેભ્યઃ ॥

ગતિર્ભવાસ્માકમપીતિ નૂનં વીણા નિપેતુર્મધુવિદ્વિષોડગ્રે ॥ ૪-૬૫ ॥

સ્વવેણનાદેન સ જીવલોકમિત્થં પરાનન્દમયં વિધાય ॥
પ્રભુર્વ્યરંસીદમરાશ્ચ સર્વે સુપ્તોત્થિતાનાં સ્થિતિરન્વભૂવન્ ॥ ૪-૬૬ ॥

પ્રત્યાગતે ચેતસિ તે વિદિત્વા પ્રભ્રશ્ય હસ્તાત્ પતિતા વિપઞ્ચીઃ ॥
પુનર્જ ચક્રુઃ પ્રતિપન્નલક્ષ્ણઃ વિદ્યાધરાસ્તદ્ગ્રહણાભિલાષમ્ ॥ ૪-૬૭ ॥

મધુવ્રતાનાં ધ્વનિભિર્મનોઙ્ઘૈર્વાચાલયન્તી વલયં દિશાનામ્ ॥
પ્રસૂનવૃષ્ટિઃ સુરસિદ્ધમુક્તા પપાત મૌલૌ પરમસ્ય પુંસઃ ॥ ૪-૬૮ ॥

અવર્ષિ કેનાયમદૃષ્ટપૂર્વઃ પ્રસૂનરાશિસ્તવ મૂર્ધનીતિ ॥
પૃષ્ઠો વિહસ્યાહ વિભુસ્સહાયાન્ જ્ઞાનં ભવહ્નોડપિ કથં મમેતિ ॥ ૪-૬૯ ॥

વિષદ્ધતાં યાતિ વિવસ્વદંશૌ વિશ્રાન્તમુત્થાપ્ય ગવાં સ પુઞ્જમ્ ॥
ભૂયસ્તૃણાશ્યામલભૂતલેષુ પ્રારબ્ધ સઞ્ચારયિતું વનેષુ ॥ ૪-૭૦ ॥

તતઃ પરિક્ષીણસહસ્રભાનોરશામ્યદ્ભૂષા દિવસસ્ય તીવ્રઃ ॥
યથા વિનાશે ધનસઞ્ચયસ્ય મહાવલેપો ધનિનો જનસ્ય ॥ ૪-૭૧ ॥

પ્રભાકરે પાટલભાસિ દૂરં દિશં પ્રતીચીમવગાહમાને ॥
આલોક્ય રામઃ પરિણામમહો દમોદરં સાદરમિત્યુવાચ ॥ ૪-૭૨ ॥

આવિર્ભવન્મન્દમરુત્પ્રચારા શાન્તાતપા નિર્વૃતસર્વસત્વા ॥
વિરામવેલા દિવસસ્ય શૌરે પ્રવર્તતે પશ્ય મનોભિરામા ॥ ૪-૭૩ ॥

શિરોભિરૂઢેન્ધનશાકમૂલાઃ સ્વયૂથ્યમુચ્ચૈઃસ્વરમાહ્વયન્તઃ ॥

વનેચરા વીક્ષ્ય વિરામમહઃ સમારભન્તે સહસૈવ ગન્તુમ્ ॥ ૪-૭૪ ॥

શતં શતં વ્યોમનિ બદ્ધમાલાઃ શાત્કારવાચાલવિલોલપક્ષાઃ ॥

પ્રજન્તિ લક્ષ્મીકૃતવાસવૃક્ષાઃ મનોજવાઃ પશ્ય પતત્રિણોડમી ॥ ૪-૭૫ ॥

ભુવઃ પરાગે બહુશો લુઠિત્વા પ્રવિશ્ય નીડં કલવિજ્ઞયૂથમ્ ॥

ધિનોત્યપત્યાનિ બુભુક્ષિતાનિ ગ્રાસેન ચઞ્ચૂપુટસઞ્ચિતેન ॥ ૪-૭૬ ॥

તદ્દેહિ શૌરે તપનવ્યપાયાત્પ્રાગેવ યામઃ પદ્મસ્મદ્ધીયમ્ ॥

ઈયં ક્ષતિઃ શ્વભ્રતટેન પશ્ચાદ્ઃસઞ્ચરા લુબ્ધકનિર્મિતેન ॥ ૪-૭૭ ॥

શ્રુત્વેતિ રામસ્ય ગિરં મુરારિઃ અસ્ત્વેવમિત્યાદરપૂર્વમુક્ત્વા ॥

સહ પ્રતસ્યે સ ચ મિત્રવર્ગોઃ પ્રચણ્ડશ્રૃજ્ઞધ્વનિપૂરિતાશૌઃ ॥ ૪-૭૮ ॥

સહપ્રયાણાય કૃતત્વરાણામૂધોભરાદૂરવિલમ્બિનીનામ્ ॥

સ તત્ર તત્ર પ્રતિપાલ્ય તસ્થૌ પ્રીતો ગવામાગમનં મુકુન્દઃ ॥ ૪-૭૯ ॥

સમાવૃતો ગોપજનેન નન્દઃ ગોપાજ્ઞનાભિશ્ચ વૃતા યશોદા ॥

અતિષ્ઠતામધ્વનિ લોચનાભ્યાં પુત્રાગતિપ્રેક્ષણસસ્પૃહાભ્યામ્ ॥ ૪-૮૦ ॥

ચકાર કર્ણેષુ તયોઃ પ્રમોદં દમોદરાપૂરિતશૃજ્ઞનાદઃ ॥

દિવિ પ્રસર્પન્નથ પાંસુપૂરઃ નેત્રેષુ પીયૂષમિવાભ્યવર્ષત્ ॥ ૪-૮૧ ॥

તૌ ધૂસરાજ્ઞૌ રજસા કુમારૌ ગત્વા સ નન્દઃ પરિરભ્ય ગાઢમ્ ॥

આત્માનમાનન્દસમુદ્રમગ્નં નાલં સમુદ્ધર્તુમભૂન્મુહૂર્તમ્ ॥ ૪-૮૨ ॥

ઉત્પત્ય ધાવહ્નિરુદ્ધસ્તશસ્ત્રૈઃ ક્ષવેલાસ્વક્ષોભિતદિગ્વિભાગૈઃ ॥
આભીરવીરૈસ્સ વૃતઃ પ્રપેદે વ્રજં સમાકર્ણિતતૂર્યઘોષમ્ ॥ ૪-૮૩ ॥

ચાટૂક્તિભિઃ પાર્શ્વચરાનશેષાન્ વિસૃજ્ય ગોપાન્ સહિતસ્સ મિત્રૈઃ ॥
વિવેશ કૃષ્ણો ભવનં દિનાન્તે સમુજ્વલન્મજ્જલદીપિકાભિઃ ॥ ૪-૮૪ ॥

કામં દિવા કર્ણપથં ગતેન નીતાઃ પ્રિયં વેણુસ્વેણ વિષ્ણોઃ ॥
પ્રતિપ્રિયં ચકુરમુષ્ય સાયં ગાવઃ પયોદોહનનિઃસ્વનેન ॥ ૪-૮૫ ॥

અનુદિનમિતિ કુર્વન્ પાલનં ગોકુલસ્ય
ક્ષણમિવ દિવસાનિ કીડયા યાપયન્ સઃ ॥
અખિલમપિ ધરિત્રીભારમભ્યુદ્ધરિષ્યન્
અરમત સહ શૌરિસ્તત્ર સકુર્ષણેન ॥ ૪-૮૬ ॥

ઈતિ સુકુમારકૃતૌ કૃષ્ણવિલાસકાવ્યે ચતુર્થઃ સર્ગઃ ॥ ૪ ॥

Encoded and proofread by PSA Easwaran psaeaswaran at gmail.com

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

Last updated ત્oday

<http://sanskritdocuments.org>

Krishna Vilasa Kavyam Lyrics in Gujarati PDF

% File name : shrIkRiShNavilAsakAvyam.itx

% Location : doc_vishhnu

% Author : sukumArakavi

% Language : Sanskrit

% Subject : philosophy/hinduism/religion

% Transliterated by : NS Panicker in Malayalam <http://sreekrishnavilasam.blogspot.in/>

% Proofread by : PSA Easwaran psaeaswaran at gmail.com

% Latest update : August 2, 2012

% Send corrections to : Sanskrit@cheerful.com

% Site access : <http://sanskritdocuments.org>

%

% This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study

% and research. The file is not to be copied or reposted for promotion of

% any website or individuals or for commercial purpose without permission.

% Please help to maintain respect for volunteer spirit.

%

We acknowledge well-meaning volunteers for Sanskritdocuments.org and other sites to have built the collection of Sanskrit texts.

Please check their sites later for improved versions of the texts.

This file should strictly be kept for personal use.

PDF file is generated [October 13, 2015] at Stotram Website